

FACULTADE DE FILOLOXÍA

A perspectiva da muller medieval a través das Cantigas de Santa María

Traballo de Fin de Grao

Antón García Rodríguez

Titora: Prof^a. Ana Isabel Boullón Agrelo

Liña temática: Literatura medieval

Grao en Lingua e Literatura Galegas Curso 2018/2019

FACULTADE DE FILOLOXÍA

A perspectiva da muller medieval a través das cantigas de Santa María

Traballo de Fin de Grao

Asdo. Antón García Rodríguez

Asdo. Ana Isabel Boullón Agrelo (titora)

A blue ink signature, likely belonging to Antón García Rodríguez, consisting of several fluid, overlapping loops and strokes.

A blue ink signature, likely belonging to Ana Isabel Boullón Agrelo, featuring a complex, circular design with multiple overlapping loops and a long, sweeping tail stroke.

Grao en Lingua e Literatura Galegas Curso 2018/2019

Formulario de delimitación de título e resumo

Traballo de Fin de Grao curso 20__18__ / 20__19__

APELIDOS E NOME:	GARCÍA RODRÍGUEZ, ANTÓN
GRAO EN:	LINGUA GALEGA
(NO CASO DE MODERNAS) MENCIÓN EN:	
TITOR/A:	ANA BOULLÓN AGRELO
LIÑA TEMÁTICA ASIGNADA:	LITERATURA MEDIEVAL

SOLICITO a aprobación do seguinte título e resumo:

Título: A perspectiva da muller medieval a través das Cantigas de Santa María

Resumo [na lingua en que se vai redactar o TFG; entre 1000 e 2000 caracteres]:

No seguinte traballo pretendemos obter unha visión da situación da muller e o papel que desempeñaba no século XIII partindo das Cantigas de Santa María. Utilizaremos un corpus representativo dun número limitado de composicións que nos axudará a establecer algunha conclusión para a análise proposta.

Con esta finalidade, prestaremos máis atención a aqueles aspectos relacionados co patriarcado (moral sexual, vestimentas, estado civil, status social...), coa relixión (musulmá e xudías fronte ás cristiás) e outros ámbitos culturais.

Despois de facer esta análise, observaremos o tratamento dado á muller, está mediatizado pola visión masculina, pois son homes os compositores das cantigas. Tamén teremos en conta, o corpo xurídico (as Sete Partidas de 1252-1284) vixente durante o reinado de Afonso X, xa que pode ser de relevancia neste traballo, pois é necesario mencionar que esta obra xoga un papel importante na situación das mulleres durante o período medieval.

Santiago de Compostela, 7 de novembro de 20__18__.

Sinatura do/a interesado/a 	Visto e prace (sinatura do/a titor/a) 	Aprobado pola Comisión de Títulos de Grao con data 16 NOV. 2018 Selo da Facultade de Filoloxía
---	--	---

SRA. DECANA DA FACULTADE DE FILOLOXÍA (Presidenta da Comisión de Títulos de Grao)

Índice

1. Introducción.....	5
2. Contexto histórico.....	7
2.1 A muller nos séculos X, XI e XII	7
2.2 O século XIII: o reinado de Afonso X.....	8
2.3 Sistema patriarcal vixente.....	12
3. O reflexo das mulleres nas cantigas	15
3.2 As minorías relixiosas	17
3.3 Moral sexual.....	¡Error! Marcador no definido.
4. Conclusión	32
Bibliografía.....	34
Apéndice:	37

1. Introducción

No seguinte traballo pretendemos obter unha visión da situación da muller e o papel que desempeñaba no século XIII partindo das Cantigas de Santa María. Utilizaremos un corpus representativo dun número limitado de composicións que nos axudará a establecer algunha conclusión para a análise proposta. Con esta finalidade, prestaremos máis atención a aqueles aspectos relacionados co patriarcado (moral sexual, vestimentas, estado civil, status social...), coa relixión (musulmá e xudías fronte ás cristiás) e outros ámbitos culturais. Deste modo, poderemos observar e aproximarnos a situación na que se atopaba a muller naquela época.

A estrutura da exposición parte e está influenciada polo corpo xurídico (as Sete Partidas de 1252-1284) vixente durante o reinado de Afonso X, xa que pode ser de relevancia neste traballo, pois é necesario mencionar que esta obra xoga un papel importante na situación das mulleres durante o período medieval. Logo seguirá a análise das cantigas seleccionadas, abordando uns temas prefixados que nos permitirán (ou iso se pretende) achegarnos na medida do posible aos obxectivos propostos.

A mellor decisión tomada para a planificación do traballo foi a de ler o título das 427 cantigas existentes, para así poder concretar en cales a muller tiña un papel protagonista ou secundario. Despois delimitaremos o corpus á hora de exemplificar os distintos papeis desenvolto polas mulleres, posto que o número elevado de composicións existentes englobaba numerosas temáticas e estas podíanse exceder moito da extensión estipulada para o traballo. Tamén botaremos man, na nosa análise, dos estudos realizados por diversos autores que, dalgunha maneira, trataron este tema e ben seguro serán de axuda para profundar o máximo posible e chegar unhas conclusións aínda máis óptimas.

A antoloxía utilizada para a lectura das cantigas foi a de Stephen Parkinson (atópanse na rede en liña), complementada pola obra completa de Walter Mettmann (1986, 1988, 1989) editada por Castalia en tres volumes. Serán de relevancia para a elaboración do apéndice xa que aparecerán reflectidas todas as cantigas que foron tratadas para así poder facilitar a comprensión deste estudo. As que finalmente non serán incluídas no propio apéndice serán as miniaturas, pois estas irán xa no corpus xeral do traballo. Por outra lado, como xa mencionamos anteriormente, tamén botaremos man de traballos realizados con anterioridade que abordaran este tema e

faremos fincapé nas traducións de Figueira Valverde (1985) e os resumos de Montoya (1997), pois estes serán unha fonte fundamental na metodoloxía do traballo. É de relevancia mencionar a máis que probable dificultade que nos imos atopar na procura de información, posto que existe unha escasa presenza da muller en calquera traballo previo realizado.

Cremos que é de vital importancia mencionar que nos escritos de Afonso X reflíctese (ou iso se pretende) a sociedade daquela época, o cal resulta de especial interese á hora de coñecer a situación da muller. Deste xeito, cremos que o traballo acadará unha maior importancia, pois este é analizado para advertir ao lector e denunciar a inxusta situación que podería sufrir o xénero feminino con respecto ao masculino e que probablemente caeron no esquecemento en diversos estudos literarios e que as veces foron reducidas a simples historias contadas por un rei. Por outro lado, tamén cremos na súa riqueza para establecer conexións de tipo cronolóxico e axudar a comprender non só a sociedade daquela época senón tamén a actual. Así a todo, hai que recordar tamén que para o estudo das cantigas basearémonos nas análises realizadas por outros autores, alén da nosa, e nos que, ás veces, se poden atopar interpretacións contraditorias entre elas.

As limitacións impostas son determinantes para a realización deste tipo de traballo e iso vai dificultar o estudo e tratamento profundado das composicións marianas que deberían recibir unha análise moito máis pormenorizada do que aquí serán estudadas. Así a todo, estamos seguros que nos poderemos achegar o máximo posible, para así poder ter unha visión ampla e concluínte da situación da muller, durante o reinado de Afonso X, utilizando como medio as Cantigas de Santa María.

2. Contexto histórico

2.1 A muller nos séculos X, XI e XII

Para focalizar o contexto histórico da obra hai que ir, previamente, aos séculos anteriores a cando foron escritos as cantigas de Santa María. A comprensión é fundamental para realizar o estudo e así poñer en coñecemento a situación existente naqueles tempos nos que, primeiramente, temos que lembrar todo o que rodeou a composición da obra, pois existen numerosos factores relevantes que xogaron un papel importante relacionado co cristianismo e que afectan ás mulleres. Non debemos esquecer a influencia da Igrexa católica no papel marxinal ás mulleres nuns tempos marcados por unha sociedade misóxina e que imposibilitan a recompilación de información para estudar o papel desenvolto, ao longo da historia, polas mulleres.

O historiador Fernández Pacios destaca, nun dos seus artigos sobre a Alta Idade Media, que o papel desempeñado pola muller era máis importante, especialmente no seo familiar, que o que vai ter na época afonsina, pois este irase perdendo progresivamente até chegar a ser un elemento secundario no sistema patriarcal (Fernández Pacios, 2010).

Por outro lado sinala que a figura da muller ao longo da Idade Media é entendida de dúas maneiras antitéticas:

- “Como berce inmaculado. A Virxe María é representación máxima do ideal da muller perfecta, nai pura, que da a luz sen perder a súa virxindade e sen coñecer marido (pureza), muller abnegada, respectuosa cun marido ao que non ama, calada, servizal e nai que sofre en silencio.
- Como portadora e provocadora de males. Existe a concepción da muller como causa de tódolos males, curiosa, irrespectuosa co marido, lasciva e mala nai. Lembremos que os prostíbulos recibían o nome de lupanares (lugares de lobas). O termo *lupa* (loba) empregábase para a prostituta, pois os clásicos pensaban que estas mulleres eran como as lobas e que non coidaban aos seus fillos”. (Fernández Pacios, 2010)

A muller adúltera, que será obxecto de estudo no presente traballo, é, xunto co inferno, un dos grandes medos que fan tremer ao home do medievo (Fernández Pacios, 2010). Tamén podemos ver en moitas igrexas románicas galegas a representación da luxuria, encarnada nunha muller espida á que dúas ras lle están mamando dos peitos (Fernández Pacios, 2010).

Como se pode observar, a situación era bastante desfavorable para as mulleres sometidas polo ámbito eclesiástico:

- “A igrexa católica reservaba ás mulleres un papel totalmente secundario, poden consagrarse a Deus e ingresar nun convento, coma os homes, pero non poden

predicar a Palabra, non poden tampouco dar sacramentos, tal vez unha auga de socorro para bautizar a un bebé en perigo de morte, que debería ser rebautizado polo cura párroco [...]. Aparte desta marxinalización, a muller era retirada á parte de atrás dos recintos relixiosos, non debemos esquecer nunca que as igrexas galegas, de igual maneira que as do territorio peninsular, posuían unha liña pintada á metade do recinto (a raia) que era a fronteira que separaba aos homes das mulleres, estas estaban condenadas a situarse detrás, por promiscuas, dadas a falar, enredar, excitar ao home e conseguir que se perdesse toda a atención e todo o respecto que se debe de ter cando se está na casa de Deus.” (Fernández Pacios, 2010)

Non debemos obviar que todo o que rodea á igrexa e ó mundo eclesiástico, en xeral, é un reflexo da sociedade daquela época, e esta “reduce á muller a un papel secundario, que aínda hoxe ocupa, lembremos que non existen mulleres sacerdotes, non porque non sirvan, senón porque o Vaticano non lles permite dar ningún tipo de sacramento” (Fernández Pacios, 2010); máis isto non queda aquí, noutros ámbito como o mundo civil, eran convertida en simple mercadoría coa que as familias fidalgas negociaban (Fernández Pacios, 2010). E este, en liñas xerais, sería o panorama desalentador no que tiñan que convivir naquela época e que se foi agravando nos séculos vindeiros dos que falaremos a continuación.

2.2 O século XIII: o reinado de Afonso X

Agora xa centrándonos máis no contexto histórico do século XIII, primeiramente hai que concretar a data exacta das cantigas, pois esta é unha cuestión controvertida ou cando menos de difícil resposta, malia todo si que podemos afirmar que foron elaboradas entre os anos 1257 e 1283 durante o reinado de Afonso X.

A razón fundamental pola que “O Rei Sabio” escribe as cantigas é para resaltar a súa devoción pola Virxe María, a cal será a grande protagonista de toda a súa obra. Aínda así, existen outros motivos que levarán ao monarca a involucrase neste proxecto e que suporá un cambio na súa temática trobadoresca amorosa a unha relixiosa ou social que se vai adaptar máis ao contexto socio-histórico e político daquela época (Montoya 1997:16-17), que podemos observar detalladamente:

“Nunca sabremos a ciencia certa, si, si se hubiera dejado la evolución natural de la temática amorosa de los trovadores, habría sufrido igual o parecido colapso a lo que sufrió, pero lo que no podemos dejar de considerar es que la persecución religiosa organizada con motivo de la cruzada albigense debió influir de manera considerable en la aceleración del proceso; bien es cierto que se desconocen nombres trovadores de esta lengua (occitana), escrita y conservada, muertos por motivos religiosos, sí que sabemos que muchos de la última generación debieron escapar y trasladarse l/a diversas y lejanas cortes por motivos de sus ideas. En todo caso, los críticos coinciden en señalar como la represión que surgió en ese período (1209-1230), no fue nada cómoda para los que eran representantes de una lengua tan peculiar como la occitana. Por este motivo los que sobrevivieron a aquel turbio período -y, con

mayor razón, sus seguidores- debieron preferir secundar las iniciativas de los vencedores, consagrándose cada vez más la una temática menos comprometida como era la religiosa”. (Montoya 1997:17)

E con todo este panorama, rodeado por unhas circunstancias “socio-relixiosas que aconsellaban, sen dúbida, a Afonso X -político, entre outras cousas- desistir de cantar o amor profano e dedicar o seu maior empeño a formalizar un texto orgánico de composicións líricas relixiosas, as Cantigas de Santa María”.(Montoya 1997:17). Non debemos esquecer que o período medieval é profundamente relixioso, e todo isto vai influír radicalmente na maneira de pensar e actuar da xente desa época, fortemente marcada polos milagres da Virxe María.

No que se refire a autoría, esta é de vital importancia nos temas que se van abordar neste traballo, pois hai que tela moi en conta cando se atribúen as cantigas a Afonso X, xa que este ten que ser entendido, como sinala Xosé Ramón Pena, nun sentido “bíblico”: onde o rei é autor das cantigas do mesmo modo que deus o sería das escrituras bíblicas (Pena 1986). Entón aquí aparece a gran pregunta que moitos se fixeron varias veces: a autoría das cantigas é obra exclusiva de Afonso X ou tivo colaboradores que lle axudaron a escribilas? Numerosos autores trataron este asunto (Filgueira Valverde, García Solalinde ou López Estrada) e está recoñecida unha participación moi directa de Afonso X neste traballo de equipo (Montoya 1997:31), que se pode sintetizar e aclarar coas seguintes palabras:

“O texto aducido tantas veces da Xeral Estoria formula un concepto de autoría semellante a autoría divina da Biblia, xa que nela o único autor é Deus, aínda que os que escriben son os profetas, no caso das obras que mandou facer o rei, o autor é el, aínda que os que escribían eras os seus colaboradores”. (Montoya 1997:31-32)

As palabras hai que entendelas dentro do contexto do exemplo co que o rei quere aclarar, precisamente, no contrasentido aparente de atribuír a Deus unha autoría duns libros que teoricamente tiveron como executantes a Moisés. Entón, desde un punto de vista meramente teolóxico Afonso X considérase autor único das obras que el mandou facer, e desde o punto de vista xurídico medieval tamén se puido chamar autor das mencionadas obras porque aos que mandou facer o libro estiveron as súas ordes e tróuxoos a súa Corte para ese cometido. Por iso ningún puido sentirse defraudado nin ninguén usurpado polos dereitos de autor. (Montoya 1997:32-33)

Hai certo consenso no que atangue a elaboración das cantigas, pois é unha realidade que houbo un traballo en equipo e tamén que o número de colaboradores para a súa realización foi extenso, mais o verdadeiramente importante para este traballo non é a colectividade destes escritos senón a elaboración integramente masculina (ou polo menos non temos ningún indicio de autoría feminina), na que se podería dar algún que outro nome pero tampouco é o máis relevante no noso estudo, posto que o tema

fundamental non é outro que o tratamento que se vai dar a muller claramente marcada por esta visión masculina.

En liñas xerais xa se fixo unha idea do contexto socio-cultural e histórico que rodea a época do reinado de Afonso X, mais queda agora o plano xurídico - probablemente o máis importante ou cando menos o que máis repercutirá nas cantigas marianas- que se abordará continuación.

É moi importante saber que naquela época existían unhas leis ou escritos polos que se rexía a sociedade daquel momento: as sete Partidas. Nelas tamén existe esa dicotomía de Eva e a Virxe María, ao mellor non de forma tan explícita como nos Castigos de Sancho IV (falarase máis detalladamente despois) debido a súa natureza xurídica. (Paci, Teresa Emilia 2015:151). Agora ben, de que se está falando cando se mencionan as sete partidas? Pois estase referindo a unhas leis ou textos legais redactadas na Coroa de Castela durante o reinado de Afonso X (1252-1284) e que tiñan como obxectivo a unificación normativa do reino deste. Está dividida en sete seccións, nas que se fará unha especial mención á número 7 (é a que se ocupa das minorías relixiosas e estas serán tratadas con especial atención) e tamén a todas as que estean directamente relacionadas con algúns dos temas que se tratan no traballo.

Facendo unha lectura previa, sen entrar moito en detalle, das sete Partidas podemos afirmar que as mulleres non son iguais ao home ante a propia lei. A muller estará nunha situación parecida á que se atopan as menores, os cegos, os mudos, os enfermos, os tollidos, os xordos etc... Todos os privilexios van para o home (Bermejo Díaz 2000:49). Ningunha sorpresa, é máis, esta atópase sometida a tutela permanente do home, representando unha inferioridade destacada dentro do ámbito xurídico, ademais de ser concibida como inferior no ámbito físico, psicológico e intelectual (Bermejo Díaz 2000:49). Por outra parte, no que respecta a súa condición social, por moi alto que sexa o lugar que ocupa a muller nesa escala sempre será considerada inferior ao home aínda que este sexa de clase inferior (Bermejo Díaz 2000:49), o cal corrobora e dramatiza aínda máis todo o dito até agora, non dan lugar a ningunha interpretación, as sete Partidas son claras e concisas e moi penosas para o destino da muller.

Se imos a outros ámbitos, como o estado civil ou o dereito sobre a custodia dos fillos, as diferenzas entres os dous xéneros seguirán a mesma liña que todo o exposto anteriormente (Bermejo Díaz 2000:49) pero non se entrará en detalle xa que non son

temas que se traten en profundidade no presente traballo no que si se fará fincapé é no que respecta ás minorías relixiosas, como anunciamos con anterioridade, pois estas atópanse nunha situación de marxinação total tanto para as musulmás como para as xudías: “Prohibido o trato de xudías e musulmás con cristiás”. (Partida 7, título 25, Lei 10). A lei non pode ser máis clara e explícita, prohibe explicitamente o trato dos cristiáns con estas minorías relixiosas. Así a todo, cando se chegue o corpus xeral da análise profundarase máis neses temas e irase expondo algunha lei máis das 7 Partidas, que nos axudarán a comprender a situación penosa á que estaban sometidas as mulleres desa época.

Outro dos escritos que tivo influencia naquela época foron *Os Castigos de Sancho IV*, tamén coñecido incorrectamente como *Castigos e documentos del rei don Sancho IV*, unha obra en prosa escrita en lingua castelá a finais do século XIII e que tivo unha gran relevancia na realeza castelá e noutros ámbitos desa época nos que o rei de Catela e León:

“Sancho IV, lanza un conjunto de advertencias dirigidas a orientar la relación del príncipe con las mujeres en pos de conseguir el bienestar de su persona y de su reino. De su lectura puede inferirse la imagen que poseía el entorno real sobre lo femenino, imagen en la que se entremezclaban vicios y virtudes propios de un modelo ideal que respondía a los cánones cristianos propios del periodo” (Paci, 2015:146).

Polo tanto estamos ante unha obra de vital relevancia naquel momento, pois mostra a situación da muller sometida ao poder realeza e marcada por unha sociedade que vive baixo o poder da relixión dominante naquela época, o cristianismo que servía como modelo para a xente de Castela.

Por outra banda, centrándonos máis no contido da obra e tendo como referencia a síntese de Paci, *Os Castigos de Sancho IV* recollen:

“El relato misógino de San Pablo, la mujer débil, con menos seso que el hombre, engañada por ello, causante de los males del hombre pero al mismo tiempo necesitada de protección. De ahí su situación de sometimiento al marido y la importancia de que no esté ociosa para no caer en tentación. Ambos textos coinciden en señalar la valoración de la mujer en sus roles de madre y esposa y como protectora del linaje, también como guardadora de la honra del marido. Esta valoración es consecuencia de la proyección del culto mariano, en auge en ese momento, y es lo que lleva a algunos autores a afirmar que “Castigos” hace una “defensa de las mujeres.” (Paci 2015:152).

A importancia ao culto mariano era inmensa, como tamén o intento desta obra por defender a honra das mulleres nunha época onde tiñan case todo na súa contra.

En definitiva, a análise feita até agora contextualiza un pouco a situación da muller nos séculos previos e, o propio século XIII. Isto axudará a cumprir os obxectivos dun traballo que está marcado polo impedimento de tratar exhaustivamente e de estudar todas as cantigas que, ben seguro, deberían ser tratadas dun xeito máis minucioso e cuantioso pero que levarán a unha aproximación xeral e concluínte da situación da muller na sociedade medieval durante o reinado de Afonso X.

2.3 Sistema patriarcal vixente

A dificultade para analizar o rol das mulleres, a través das Cantigas de Santa María, alá polo século XIII, na sociedade galega, supón un gran problema para chegar a conclusións óptimas e válidas xa que, como se analizou con anterioridade, a autoría destas é case exclusivamente masculina e iso fai que eses obxectivos marcados non poidan ser resoltos con facilidade e exactitude.

Primeiramente hai que situarse no contexto histórico daquela época. pois estamos ante unha sociedade patriarcal, na cal vai xirar e influír na maneira de pensar e actuar de toda o mundo. Para introducirmos neste rudo sistema será preciso aclarar varios conceptos teóricos que nos permitirán coñecer e comprender estes escritos afonsinos. Para iso seguiremos os estudos feitos por Scarborough que profundou moito neste tema. Do primeiro concepto que fala é o do discurso que propón o autor na obra:

“El autor propone relatar un discurso directo, en el que trata de relatar fielmente las palabras de otra persona, esas palabras aparecen de la manera en que las oye y en que las percibe. Y esta representación es producto no solamente de lo que escoge el autor según sus gustos personales, sino de las preferencias sociales y las configuraciones ideológicas del sistema en que actúa”. (Scarborough 1994:16).

Polo tanto, o autor busca reproducir un discurso para que sexa transmitido por medio dunha preferencia sociolóxica para que chegue ao público como el quere e nunhas circunstancias marcadas pola época concreta na que vive. E aínda que a obra fose dependente tanto na produción como na recepción, este seguiría sendo, tanto nas súas raíces como nas súas ramas, un sistema patriarcal (Scarborough 1994:16).

Polo tanto, independentemente da maneira na que sexa estudado e analizado, non hai dúbida que o sistema predominante naquela época é o patriarcal e a partir desta concepción vai xirar todo, con esa exclusividade (ou case) de autores varóns escribindo baixo esa “norma” patriarcal vai ser estudado e analizado todo o pensamento feminino.

Entón será posible, dalgún xeito, saber como pode o lector percibir, ollar ou tratar de entender o que realmente pensaban as mulleres daquela época? Scarborough, fala de dous “filtros” obrigados polos que toda obra ten que experimentar antes de chegar ao lector:

O primeiro deles, que está relacionado co que se leva analizado até agora, vén a dicir: o autor é, primeiramente, home e, como tal, representa a norma, condicionada polo patriarcado. Entón participa na comunicación co lector (Scarborough 1994:17). O escritor non só reproducirá o que oe ou o que ve literalmente senón tamén o que percibe, e isto último vai ser a clave de todo xa que aquí é onde entrarán as súas preferencias ideolóxicas ou sociais, os cales estarán marcados por esa “norma” patriarcal da que tanto se leva mencionado. O segundo filtro é probablemente o máis importante, posto que fala do:

“Como portador de la norma, el autor varón, cuando toma sobre sí representar a la mujer, se encarga de nada menos que representar la alteridad. No hay más remedio bajo un sistema patriarcal; aunque la misma obra literaria suya influya en tal sistema y, desde una perspectiva diacrónica, se la pueda identificar como agente de unos cambios, la voz de la mujer en el texto está amortiguada. Las acciones de la mujer, tanto como sus palabras, no se representaban sino en relación con un horizonte de expectativas en que ella se ve obligada a participar, pero que al mismo tiempo, no le permite su propia voz. Al acercarnos a la representación de una mujer en una obra de autoría masculina, sabemos de antemano que será imposible conocer su propia relación, de primera mano, con el lenguaje dominante. O único recurso é tratar de identificar patróns a través das descrições, accións e o falar delas tal como nos proporcionan os autores. El único recurso es tratar de identificar patrones a través de las descripciones, acciones y el hablar de ellas tal como nos lo proporcionan los autores. Estos patrones revelan las respuestas que un autor propone para contestar las preguntas que su audiencia trae con anticipación a la interacción con su texto.” (Scarborough 1994:16-17).

Entón pódese percibir como o autor está sempre manexando o discurso dentro dun sistema patriarcal que eleva considerablemente a dificultade para coñecer a maneira de pensar das mulleres. Por outro lado, resulta esencial comprender, así pois, a importancia que ten a construción da alteridade feminina no discurso androcéntrico; a través da análise textual podemos inferir cal é a súa estrutura concreta, non só no que se refire á de xénero, senón tamén á racial, cultural, lingüística, relixiosa, de clase...; neste caso, a alteridade representada ten como filtro unha cosmovisión cristiá-medieval do século XIII, cunha clara orientación hetero-patriarcal na que a interpretación producida sobre as mulleres está ao mesmo tempo descubriendo o canon de feminidade funcional para o poder. Debemos considerar que a alteridade é estritamente a imaxe mental resultante da proxección deste filtro cristián céntrico e, xa que logo, reconstruír a

feminidade concreta representada nas cantigas de Santa María, se ben non axuda a entender, nin o horizonte de expectativas, nin as condicións reais de existencia das mulleres do século XIII -ocultándoas, máis que desvelándoas-, si axuda a entender con moita precisión o rol social que o poder medieval da época aspiraba a reproducir. A fin de contas, o autor está buscando o mellor discurso posible para a comprensión do lector.

3. O reflexo das mulleres nas cantigas

Imos profundar xa na análise formal das cantigas de Santa María. Primeiramente é de destacar o gran número e diversidade de mulleres que son representadas nelas: desde mulleres das clases máis altas ás máis baixas, en diferentes tipos de traballo, no ámbito relixioso no rol da maternidade,¹ mulleres casadas (fieis, adúlteras ou luxuriosas, destas dúas últimas tamén falaremos), en situacións pouco favorables, agredidas moral ou sexualmente (último apartado do traballo) ou na peregrinación son algúns exemplos da súa manifestación nestes escritos.

Agora ben, como son tratadas todas estas mulleres? Segundo Scarborough, as voces das mulleres que saen a superficie están influenciadas polo sistema de filtros que explicamos antes, pero son, a súa vez, reflexo de e contribuíntes ao horizonte de expectativas da súa audiencia (Scarborough 1994:18). Desde esta posición comezará a análise dalgunhas cantigas na que se buscará, na medida do posible, unha comparación da súa situación con respecto ao home para así poder denotar as probables diferenzas, no tratamento, que haberá entre unhas e outros.

3.1 Indefensas, vulnerables, enfermas e lastimosas

Comezaremos a análise polos grupos de mulleres que son anunciados no título deste apartado e que ao estar moi relacionados entre si farase un estudo conxunto de todas; así a todo convén deixar claro desde o principio a que se nos referimos para cada unha das acepcións.

Primeiramente, as “lastimosas” (Scarborough 1994:18), serían as que quedan en situacións de soidade total (non teñen a ninguén) por mor da perda do marido, do fillo ou de ambos e que van en busca de axuda xunto á Virxe María para que esta os resucite. Coloquialmente poderíamos dicir que son mulleres que “dan pena” posto que xeran sentimentos de moita condescendencia cara elas. As segundas, as “enfermas”, simplemente serían as que non se atopaban nun estado de saúde idóneo. O terceiro grupo, cunha ligazón co primeiro, serían “as indefensas”, un termo que se pode considerar derivado do sistema patriarcal, pois estas serían as que despois de sufrir a perda do marido quedarían nun papel de vítima para afrontar os perigos da vida e coa imposibilidade de poder defenderse por si mesmas, así a todo cabería un caso

¹ Atopamos 29, o grupo máis extenso de todos. Non falaremos directamente delas, só mencionaremos o número dalgunha cantiga nas que aparecen reflectido este rol: 21, 62, 76, 114, 127, 146, 167, 168 ou 171.

excepcional para as mulleres que tiveran un fillo varón, pois este intentaría ocupar o lugar e o rol desempeñado polo seu pai e sería coma unha especie de protector para a súa nai, polo cal esta xa non estaría tan nesa posición de inseguridade. As únicas que tiña unha marxe de actuación na sociedade eran as viúvas e as monxas pese a que estas tamén estaban suxeitas ao sistema patriarcal. O cuarto e último, frecuentemente utilizado como sinónimo do anterior, é o das vulnerables, pero baixo o noso punto de vista diferenciado nun pequeno matiz, pois estas serían máis asociadas ás mulleres que quedarían expostas a que outros homes puideran beneficiarse sexualmente delas e nas que, ao non estar o seu marido, este non podería facer nada para impedi-lo (nin tampouco o fillo).

Exemplificando todo o dito, comezaremos pola cantiga 6. Nela podemos observar como aparece unha muller que queda viúva e cun fillo, este controla en todo o momento o discurso en relación coa nai xa que, a pesar de ser un neno, actúa coma se fora un home. Como se pode observar nesta estrofa: “madre, fe que devedes, des oge mais vos consello” (6:1), o neno aconséllalle a nai sobre a fe, ou en “foi mui confortada” (2:3) onde serve como apoio emocional da súa nai despois da perda do seu marido. Por outra banda noutra estrofa di: “ũa mollér menguada, a que morreu o marido”(2:1) pódese apreciar claramente esa situación de indefensa na que queda a muller despois da perda do seu marido e que a narración caracterízaa con termos penosos. Tamén en: “A coitada por séu fillo ía muito chorando” (10:1) cando non atopa o seu fillo e desesperada pide axuda aos seus veciños chorando de dor e reflectindo ese sentimento por esa perda. Nesta situación final reflectiría ese papel de muller “lastimosa” pola perda do fillo (alén do marido) pero que ao final da cantiga é resucitado polas súas pregarías á Virxe e isto fai que a súa situación (e clasificación) cambie de maneira significativa, por outra banda, como xa se mencionou, a situación de indefensa é saldada polo fillo, o cal se fai cargo da nai. Non se aprecia ningún achegamento de outro home, a pesar de quedar nunha situación de vulnerabilidade. Todas estas situacións e caracterizacións da protagonista funcionan e réxense baixo ese sistema de dominancia masculina e no que a súa supervivencia depende en gran medida do sexo masculino.

Na cantiga 21, unha muller estéril sofre por non poder concibir un fillo e vai en busca de axuda xunto á Virxe. De novo unha situación penosa para un muller por non

poder ter descendencia, considerando a esterilidade² como algo no que a muller queda imposibilitada para exercer a súa función por excelencia, que é a reprodución.. Agora ben o máis importante, esta vai pedirlle axuda á Virxe para concibir un fillo pero rogándolle que sexa un varón: “un fillo barón ...” Entón esa preferencia por un home está ligada a todo o exposto até agora e tamén a esa identificación coa Virxe, por ser as dúas nais de fillos varóns. Despois de conseguir o milagre o seu fillo acaba morrendo e volve á situación de penuria e de supervivencia dubidosa sen o seu fillo (“lastimosa”).

Este tipo de situacións danse a miúdo en moitas das cantigas marianas nas que está a muller de por medio (21 ou 43). Por outro lado, é moi destacable que o papel da Virxe é fundamental xa que axuda a todas as mulleres que precisan dela por medio dos seus milagres; é o modelo a seguir, todas queren parecerse a ela (recordemos o exemplo da preferencia por un fillo varón como a Virxe), aínda así, no transcurso da obra poden apreciarse diferenzas entre a Virxe María e o resto de mulleres de maneira salientable e que, por outro lado, calquera comparación con ela deixa malparada a calquera muller. Así a a todo, é de destacar que o único momento no que os autores parecen dar voz ás mulleres é cando estas se atopan en situacións relacionadas co rol da maternidade, pois é do pouco que comparten coa propia Virxe. (Scarborough 1994:21).

O autor e os seus colaboradores (hai que recordar a autoría conxunta destas cantigas como xa se falou anteriormente) controlan o discurso dentro dese sistema patriarcal predominante nesa época, e será desde aí onde nos poderemos percibir e intentar achegarnos á maneira de pensar, falar ou actuar por parte do xénero feminino (Scarborough 1994:23), que nos servirá de axuda para comprender o papel que representaba naquel momento.

3.2 As minorías relixiosas

A alteridade, no que respecta a relixión, representa claramente os grupos de mulleres que imos tratar neste apartado. Convén aclarar, xa desde o principio, a que nos referimos exactamente con isto. Por unha banda, no que afecta ao xénero, neste caso sería o feminino e por outro lado, na orientación relixiosa, neste caso todas as que non pertencen ao cristianismo, no noso ámbito de estudo concretaremos coas xudías e musulmás (Benito de Pedro 2009:87). Benito de Pedro, a cal fixo unha análise

² Poderían ser consideradas as “enfermas” baixo un criterio subxectivo influído pola visión patriarcal da época.

exhaustiva sobre este tema, utiliza outro termo que vén a significar o mesmo ca alteridade: a “outra” (Benito de Pedro 2009:87).

Non se debe esquecer todo o contexto sociocultural no que se atopan estas cantigas, nin tampouco o instrumento ideolóxico de codificación cultural na que a Igrexa Católica xoga un papel chave neste proceso (Bollo-Panadero 2008:164), pois esta é unha época na que a supremacía do cristianismo fronte ás outras relixións xera moitos antagonismos contra el e que ademais exerce un poder que lle permite someter a calquera outro doutrina que non sexa a cristiá. (Bollo-Panadero 2008:164). E é desde este conflito relixioso onde se van tratar ós grupos que pertencen a esa “alteridade” ou “outredade” das orientacións relixiosas marxinadas polo cristianismo.

Por outro lado, hai que ter moi en conta que, na etapa afonsina, a relixión cristiá era a comunmente aceptada pola maioría da sociedade. Existía un grupo chamado heréticos, que, segundo Russell serían aqueles que se illan deliberadamente da comunidade cristiá e que cren de forma diferente o pensamento cristiá (Bollo-Panadero 2008:164 ap Russell 1997:64), os cales non deben ser confundidos cos ateos do século XXI, posto que este negan a existencia de Deus. O trato para os heréticos será ben distinto que para o resto de crenzas relixiosas, por un lado estarían os que serían perdoados e por outro, os que terían un castigo (Bollo-Panadero 2008:164-165). Así a todo, como se falou con anterioridade, este grupo non será tratado en profundidade, xa que non existía unha distinción de xénero ou incluso nin existían mulleres pertencente a esta orientación relixiosa (Bollo-Panadero 2008:164-165).

A coexistencia entre as diferentes culturas daquela época estaba marcada polas leis ditadas nas 7 Partidas, e desde aí comezará este estudo.

Un dos temas máis abordados nas cantigas marianas son as relacións sexuais entre cristiás e os membros das minorías relixiosas. Os xudeus e os musulmáns nunca poderían ter relacións sexuais con cristiás e no caso de incumprir estas normas serían penados, como tamén ocorrería algo similar coa propia cristiá (Partidas:7.24.9). Segundo afirma Nirenberg, as 7 Partidas son máis benévolas cos mouros, pois para estes a súa pena sería o apedramento mentres que para os xudeus a pena sería a morte (Devia 2010:64 ap.Nirenberg 2001:201). Malia todo, o trato a xudeus e mouros é máis respectuoso que para os herexes (Devia 2010:64) mais como foi adiantado só nos imos centrar no tratamento a xudías e mouras.

Estamos ante culturas marxinais e todo parece indicar que o que pretende Afonso X, para estes grupos non dominantes, é algo diferente do que pode parecer nun primeiro momento. O monarca dá a sensación de querer apartar estes colectivos do grupo de excluídas e para iso pretende un obxectivo: “desmarxinalizar” o elemento marxinal para que sexa integrado na cultura dominante, o cristianismo (Benito de Pedro 2009:87). Sen profundar moito nas cantigas xa se pode ver unha gran oposición que vai marcar toda a obra: cando se presenta a unha muller cristiá non se fai ningún tipo de especificación relixiosa, simplemente fálase dunha “muller”; mais cando é xudía ou moura sempre se fai esa mención para deixar claro que se está falando de mulleres non cristiás (Benito de Pedro 2009:87), as “outras.”

O noso estudo das composicións marianas comeza polo grupo das mouras. Na cantiga 167 aparece o papel desempeñado por unha nai musulmá. Nela, o seu fillo morto é levado á Virxe e esta, aos tres días, resucítalo; consecuencia: a nai convértese ao cristianismo. Na cantiga 205 e nalgunhas máis acontece algo moi similar.

Con respecto ás xudías, temos na cantiga 89 tamén a unha hebrea desempeñando no rol de nai. Nela, tamén xurdirá a figura da Virxe que, neste caso, vaina socorrer no seu parto e salvala dunha morte segura. Cabe mencionar que esta muller, nun principio, non confiaba nos milagres marianos pero despois do acontecido recibe o sacramento do bautismo e ten fillos cristiás. Nas cantigas 4 e 6 os resultados son idénticos a esta.

As primeiras conclusións que se poden sacar é que hai unha integración inmediata no cristianismo por parte de musulmá e hebreas, a Virxe xoga un papel fundamental para que isto se produza. En ambos casos, son sempre nais cunha gran responsabilidade polos seus fillos e están dispostas a sacrificar as súas crenzas relixiosas polo benestar destes. Ademais, como tampouco están adscritas a ningunha profesión ou clase social (a diferenza das cristiás), o seu status virá marcado pola relixión. Entón estamos ante un proceso de conversión na que ambas renuncian as súas crenza orixinais para formar parte da relixión dominante da época. (Benito de Pedro 2009:88).

Agora analizarase o trato ó xénero masculino para comprobar se hai máis similitudes ou diferenzas con respecto ao feminino. Comezando polos xudeus, segundo Bagby, poden aparecer como:

Gran inimigo da cristiandade, aparece en numerosas cantigas, por exemplo na cantiga 4, un xudeu que intentou queimar ao seu fillo nun forno acaba sendo castigado ca súa morte, nas cantigas 6, 12, 22, 34, 71, 91, 109, 135, 149, 187, 238,

286, 390, 415 e 426 as consecuencias para os xudeus son similares,) descrito como avogado do diaño, avaricioso, traidor ou convertido, pero nestes últimos casos a súa presenza é moito menor. (Benito de Pedro 2009:88 ap.Bagby 1987: 238-42)

No que respecta aos mouros, Bagby clasifícaos en:

Invasores (por exemplo na cantiga 28 a Virxe defende Constantinopla do ataque dos mouros), traidores, páganos, acusados de adulterio ou perseguidores crueis aparecen nun número moi considerable de cantigas. Cunha imaxe máis positiva ou convertidos o número é moito máis baixo. (Benito de Pedro 2009:88-89 ap.Bagby 1987: 238-42)

Polo tanto, segundo a análise de Bagby e a dalgunhas das nosas cantigas, o trato é bastante negativo tanto para mouros como para xudeus (Benito de Pedro 2009:88). Temos que recordar que, para este apartado, botaremos man das miniaturas, pois estas poden ser de gran axuda á hora de identificar a uns colectivos relixiosos ou a outros, sexa pola vestimenta ou polo cabelo e así chegaremos a conclusións máis óptimas. Sen ollar aínda con grande detalle, vanse estudar e ter en conta as apreciacións que fai Benito para corroborar ou rebater a súa análise desas imaxes.

Na figuración dos representantes masculinos búscase unha diferenciación moi explícita para os xudeus e musulmáis. Por contra, para as mulleres non existe diferenciación na cor da pel, nas vestimentas nin tampouco noutro tipo de apreciación (Benito de Pedro 2009:90-91). Polo tanto, o tratamento feminino nas miniaturas é moito máis positivo en comparación cós homes. (Benito de Pedro 2009:91). Imos esclarecer se esta afirmación da autora pode ser válida indo directamente ás seguintes miniaturas:

Na cantiga 107 a protagonista é unha xudía. Nela apréciase como non hai distinción coas demais mulleres cristiás, salvo polo feito de levar túnica branca mais a razón é que acaba de ser condenada a morte: (Frateschi Vieira 2018).

Cantiga 107, xudía caendo por un barranco³ (Códice Rico)

Na cantiga 167 a protagonista é unha moura. Aquí si que se pode apreciar unha distinción con respecto ás xudías ou ás cristiás, pois a muller que aparece no centro da imaxe ten o cabelo ao descuberto (ademais de ser escuro como os mouros) e non está toucada como o resto, e é esta a protagonista da cantiga que busca axuda, como non podía ser doutra maneira, na Virxe:

³ Cantiga 107: “Como Santa María guardou de morte ña judéa que espenaron en Segóvia; e porque se acomendou a ela non morreu nen se firiu”. Ed. facsim. Madrid, Testimonio, 2011. (Códice Rico. Ms. T-I-1. Real Biblioteca del Monasterio de San Lorenzo de El Escorial.) (Frateschi Vieira 2018).

Cantiga 167⁴ Moura que perde ao seu fillo (cod. Florencia)

Polo tanto, parece que as apreciacións de Benito de Pedro non son de todo correctas, posto que si que existe unha diferenciación no cabelo das mouras con respecto ás cristiás e xudías. De todas formas, o noso estudo non é o suficientemente exhaustivo e representativo como para rebater o feito por esta autora.

Volvendo ao estudo das cantigas, non debemos esquecer como chegaba a voz destas mulleres:

Pasaba por unha serie de filtros, que se comentaron con anterioridade, nos que agora poñerémolos en práctica coa exemplificación a través das cantigas. É importante saber ou recordar que estas cantigas son narradas en 3º persoa e cun narrador omnisciente⁵. Isto fai que a voz da muller chegue a nós desde o punto de vista do narrador e non desde a persoa que o está vivindo na súa propia carne. Na maioría de cantigas que levamos analizado até agora case nunca fala unha muller en 1º persoa. Hai mulleres que probablemente se estean lamentando pola perda do seu fillo con gritos de dor e por medio desta voz narrativa non se poden apreciar en todo o seu contido. (Benito de Pedro 2009:92).

⁴ Cantiga 167: "A moura que perde o fillo e o leva a Santa Maria de Salas". Ed. facsim. Madrid, Edilán, 1989–1991, t. I (cod. B.R. 20 Biblioteca Centrale de Florencia)

⁵ "Todas las cantigas alfonsinas presentan en su narración un narrador omnisciente en tercera persona. Sin embargo, en algunas de ellas aparecen mujeres cristianas que intervienen en el relato con su propia voz en, al menos, dos ocasiones. Véanse las cantigas 5, 7, 17, 21, 43, 55, 58, 62, 64, 68, entre otras". (Benito de Pedro 2009:92).

Diferente situación acontece cando a moura ou a xudía convértese ao cristianismo, aí é cando comeza a ter voz (claro exemplo é a cantiga 167). Entón encaixa coas crenzas do autor, desta maneira quedan disipadas (Benito de Pedro 2009:92-93), este sabe en todo o momento cal é o seu obxectivo. Por outra banda, é unha obviade que existe un claro propósito de defensa da doutrina relixiosa dominante nese momento e o que vén sendo unha tónica xeral até agora: se recibes axuda da Virxe non tes máis remedio que agradecerllo coa conversión a súa fe. (Benito de Pedro 2009:92). E para iso podemos utilizar tamén como exemplo as cantigas analizadas até agora: a da resurrección do fillo da muller moura (cantiga 167) ou da xudía salvada no parto (cantiga 89), ambas son claro exemplos deste proceso.

Enlazando con anterior aparece o segundo filtro e que ten por fin esa conversión ao cristianismo das hebreas e musulmás, que por outro lado non é de estrañar posto que isto leváranos ao o gran propósito destas cantigas: o culto mariano. (Benito de Pedro 2009:93). A relixión dominante naquela época é a propia do autor e a da maioría dos lectores e está por riba de calquera outra doutrina ou crenza. Se acudimos ás 7 partidas podemos observar que esas conversións “voluntarias” xa aparecen reflectidas neste corpo xurídico do reino de Castela (Benito de Pedro 2009:94).:

“Fuerza ni apremio no deben hacer en ningún modo a ningún judío por que se torne cristiano, mas con buenos ejemplos y con los dicho de las Santas Escrituras y con halagos los deben los cristianos convertir a la fede Jesucristo, pues nuestro señor no quiere ni ama servicio que le sea hecho por apremio. Otrosí decimos que si algún judío o judía de su grado se quisiere tornar cristiano o cristiana, no se lo deben impedir ni prohibir los otros judíos en ninguna manera [...] Otro sí mandamo que después que algunos judíos se tornasen cristianos, que todos los de nuestro señorío los honren, y ninguno sea osado de retraer a ellos ni a su linaje de como fueron judíos en manera de denuesto”
(7.24.6).

“Por buenas palabras y convenibles predicaciones se trabajar los cristianos en convertir a los moros para hacerles creer nuestra fe y para conducirlos a ella, y no por fuerza ni por apremios, pues voluntad fuese de nuestro Dios de conducirlos a ella o de hacérsela creer por fuerza, él los apremiaría, que tiene poder acabado de hacerlo, mas El no se paga del servicio que le hacen los hombres contra su voluntad, sino de aquel que lo hace de su grado y sin apremio ninguno, y pues que él no les quiere apremiar ni forzar, por esto prohibimos que ninguno los apremie ni les haga fuerza ninguna sobre esta razón. Y si por ventura algunos de ellos de su voluntad les naciere que quieran ser cristianos[...]deben ser escarmentados los judíos que matan o estorban a los de su ley que se tornan cristianos”. (7.25.2).

As musulmás e mouras, ademais de ter un comportamento exemplar, renuncian a súa propia relixión para converterse á cristiandade. Por contra, o gran maioría de

homes pertencentes a esas culturas non renuncian a súas crenzas orixinais e isto provoca un enfrontamento contra os cristiáns dos que saíran mal parados (Benito de Pedro 2009:94). Ademais, por outra parte:

“La hegemonía del varón cristiano queda patente y se ejerce al mismo tiempo sobre los miembros masculinos de las culturas marginales, que son erradicados de la narración, y sobre sus representantes femeninas, segregadas y transculturadas, apropiadas como un elemento más de un proceso de reconquista. En el texto pictórico y en el escrito aparecen o bien demonizados o erradicados de la narración. Sin embargo, el tratamiento que las Cantigas ofrece sobre sus representantes femeninas es uno de integración... En este desplazamiento de los márgenes hacia el centro se consigue, además, desvincular a la mujer de la parte masculina de su cultura originaria y dejarla en un evidente estado de necesidad e indefensión” (Benito de Pedro 2009:104).

O último filtro é o que afecta a autoría e deste xa falamos con anterioridade.

Despois deste repaso dos filtros de Scarborough e dunhas primeiras conclusións, volvemos de novo a retomar a análise do rol das mulleres xudías e mouras nas cantigas marianas.

Na cantiga 4 a protagonista é unha muller xudía, casada e con fillo. Na 6 unha xudía tamén, viúva e con fillo. Na 167 é unha nai moura a quen lle morre o fillo (segundo Benito de Pedro na terceira miniatura pódese deducir que é unha muller casada). A da 89 é unha xudía casada nun parto. Na 205 aparece unha moura casada cun fillo. Todas están no ámbito do matrimonio ou relacionado e teñen fillos. Isto enlaza cos filtros dos que se falou con anterioridade e que teñen moita relevancia xa que se o papel da muller é ser esposa e nai, entón estas serán representadas no matrimonio como algo común, sen ser diferenciadas das cristiáns. Entón temos, por un lado, ese achegamento a ese modelo idóneo dentro da sociedade da cristiandade co seu sistema patriarcal único, e por outro banda, a muller é desligada da súa cultura orixinal pasando a quedar situacións de indefensas e pouco favorables. Isto volve a corroborar todo o visto até agora pero imos seguir profundando máis nestas cantigas.

Comezamos polas xudías. Cantiga 4. Un neno é botado ao forno polo seu pai xa que este entrara na igrexa e iso acaba enfurecéndoo e levando ao pai a cometer semellante acto. Despois desta fatalidade, a nai vai pedir a gritos axuda a uns cristiáns para que rescaten ao fillo. Estes axúdana e condenan ao pai ao forno. Chama a atención tamén que a nai e o fillo teñan nome (Abel e Rachel) e o pai non. Que conclusións se poden sacar? Pois primeiramente, a nai desde o seu espazo marxinal actúa e comeza un proceso que acabará coa conversión dela e do fillo ao cristianismo, non esquecemos que

esta é a corrente maioritaria e ademais foi quen axudou ao seu fillo. O pai, que é caracterizado como alguén cruel, que nin sequera ten nome, quedará fóra deste proceso de conversión xa que é literalmente eliminado. Agora, sen o pai, nai e fillo quedarán nunha situación complicada de indefensa. Isto apréciase tamén na cantiga 6, volvendo a cita de antes: “hua moller menguada a que morreu o marido [...]” (2:1) “mas ficou-lle del un fillo [...]” (2:3) “O offereu porende” (2:4). Fala dunha muller como desgraciada pola perda do marido e ademais ten un fillo (que é ofrecido á Virxe) ao que ten que alimentar e manter. Despois un xudeu mátallo porque non lle gustaba que cantase a Virxe: “E deulle tal dũa acha [...]” (4:3). Aquí de novo volve ser descrito o varón xudeu coma un criminal e de novo é o pobo cristiá quen o axustiza. Na 89 hai unha muller que está sufrindo no parto. Está soa e apunto de dar a luz a dous fillos nunha situación de indefensa, entón decide converterse por medio do bautismo.

En canto ás mouras, na 167 unha muller moura leva ao seu fillo morto xunto á Virxe e esta resucítalo. Non existe parte masculina, entón a súa situación é tamén de necesidade e vai influír no proceso de conversión. Na 205 a conversión é explícita: “E a moura foi crischaa e o seu fillo batiçado”, despois de ser socorridos dunha morte segura por uns cabaleiros cristiáns e advertidos por estes de que son rescatados a pesar de ser pagás, a nai e o fillo acaban sendo convertidos despois do milagre, non sen menciona presenza masculina moura en ningún momento.

O papel que xoga a Virxe María nestas culturas marxinais é chave no proceso de conversión. Como se acaba de ver, a influencia dos súas milagres non fai máis que rectificar a supremacía e importancia desta por riba de calquera outra muller. Por outro lado, esta o rol no matrimonio, seguen o modelo prototípico, algo que non acontece coas cristiás onde hai diversidade. Isto ten moito que ver con esa imaxe cristiá da Virxe María: o seu papel como nai de Cristo e a súa virxindade. (Benito de Pedro 2009:104).

As mulleres destas minorías quedan nesa posición de indefensa provocada polo sistema patriarcal desa época. En resumo, chegaron a este punto por:

Primeiro, a falta de diferenciación respecto a calquera muller cristiá no aspecto exterior (raza e vestimenta); segundo, a súa caracterización sexual como mulleres non virxes, terceiro, a súa adscrición a un dos roles modélicos sociais, o de nai; cuarto, a súa desvinculación radical do dominio patriarcal dos homes da súa cultura e, polo tanto, a súa representación como mulleres vulnerables; e quinto, a súa conversión a fe cristiá dominante, co que se salva o último obstáculo que facía socialmente inviable unha relación sexual de carácter mixto. (Benito de Pedro 2009: 100)

No primeiro caso, hai que recordar que esa non diferenciación na vestimenta, entre cristiás e minorías relixiosas, só se apreciaba nas xudías, posto que as mouras era diferenciadas no cabelo (máis escuro). Da caracterización sexual falaremos máis detalladamente a continuación e no resto de puntos a coincidencia con esta autora é total.

Tanto nas miniaturas como nalgunhas cantigas (107 ou 108 por exemplo) chama moito a atención o feito de que aparezan mulleres espidas da cintura para arriba en casos de bautismo por inmersión. (Benito de Pedro 2009:100). Isto volve de novo, como xa se mencionou atrás, a defender esa idea que ten por obxectivo levar a cabo un proceso de “desmarxinalizar” as culturas marxinadas e que levará a un intento de erotización destas para que a inmersión sexa total en todos os ámbitos. Con isto conséguese feminizar os terreos novos e a condición da muller como primeiro elemento a ter en conta pola cultura dominante. (Benito de Pedro 2009:102). Baixo un sistema de dominancia masculina, o varón cristián exerce o seu poder para someter a todo o xénero feminino e establecer a supremacía de dominio cultural, relixioso e de dominación sexual vixente naquela época. (Benito de Pedro 2009:104).

Como se adiantaba ao principio da análise deste apartado, o gran obxectivo de Afonso X era o de integrar os grupos excluídos, pero os resultados serán os seguintes: por un lado, o homes son eliminados do texto e tratados como seres malignos ou achegados do demo, tamén so descritos con comportamentos contrarios ao cristianismo e con actos indecentes e pouco apropiados. (Benito de Pedro 2009:104). Ademais, se nos baseamos no estudo de Benito de Pedro, podemos engadir que estes son mostrados nas miniaturas con distinta vestimenta que os cristiás para que quede claro que non pertencen nin o farán nun futuro a esta relixión. (Benito de Pedro 2009:104). Por contra, para o xénero feminino non existe distinción para a vestimenta de unhas e outras, só atopamos diferenza no cabelo destapado da moura pero que debe ser tomado coma unha pequena excepción dentro de toda a análise. Ademais, as mulleres hebreas e musulmás son descritas como persoas moi fieis e agradecidas aos milagres da Virxe María, cun comportamento exemplar e cunha gran devoción e afecto polos seus fillos. (Benito de Pedro 2009:104). E a consideración final é a que pon en dúbida ese proceso de desmarxinalizar á muller por parte do Rei Sabio e os seus colaboradores, pois ese proceso de convertela implica que sexa desvinculada da súa cultura orixinal e quedando nesa situación fatídica de indefensa. Entón, o que se acaba conseguindo é que esta sexa

sometida e que chegue a producirse un proceso transculturización que, en termos históricos, ben podería ser considerada como unha colonización ou unha reconquista das culturas hexemónicas. (Benito de Pedro 2009:104).

3.3 Moral sexual

O sistema patriarcal, que inflúe de maneira decisiva na sociedade medieval, como non podía ser de outra maneira, é determinante para a explicación e o estudo da sexualidade das mulleres daquel período. Estas eran tratadas, nalgúns casos, como obxectos sexuais, incluso ás veces casos acusadas de luxuria (principalmente as abadesas ou as monxas). Noutros casos, intentaremos atopar algún indicio que poña en manifesto algunha acción pouco apropiada do xénero masculino cara o feminino. E para cumprir estes obxectivos centrarémonos en dous temas: o adulterio e as agresións sexuais.

3.3.1 Adulterio

Convén desde un primeiro momento deixar claro a que nos referimos con este termo, pois a definición non é a mesma coa que se corresponde na actualidade e por outro lado tampouco está tipificado de xeito penal. Entón temos que daquelas ademais de estar presente na muller casada, tamén se consideraban adúlteras as que xa mantiveran relacións sexuais con outra persoa, como vén se pode apreciar no tratamento para os homes nas 7 partidas:

Adulterio es yerro que ome faze a sabiendas, yaciendo con muger casada, o desposada con otro. E tomo este nombre de dos palabras del latin, alterius et thorus, que quieren dezir, como ome que va, o fue al lecho de otro; por quanto la muger es contada por lecho del marido con quien es ayuntada, e non el della. (Partidas 7, 17, 1).

Por outro lado, non se vai permitir a ningunha muller acusar o seu marido ante un xuíz por cometer este delito, posto que elas non sofren ningún dano moral nin tampouco son deshonradas polo adulterio do seu marido (Bermejo Díaz 2000:49) Por contra, os homes si que se ven afectados polo adulterio da súa muller xa que, ademais da deshonra e o dano moral, no caso de que esta quede embarazada un descoñecido podería apoderarse dos seus bens, incluídos os intereses dos fillos lexítimos (Bermejo Díaz 2000:43) e que así se reflicten nas sete Partidas:

«...E porende dixeron los Sabios antiguos, que maguer el ome casado yoguiesse con otra muger que ouiesse marido; que non lo puede acusar su muger ante el Juez

seglar sobre esta razón; como quier que cada vno del Pueblo lo puede fazer. E esto touieron por derecho, por muchas razones. La primera, porque del adulterio que faze el varon con otra muger non nace daño, nin deshonrra, a la suya. La otra, porque del adulterio que faze su muger con otro, finca el marido deshonrrado, recibiendo la muger a otro en su lecho; e demas, porque del adulterio della puede venir al marido gran daño. Ca si se empreñasse de aquel con quien fizo el adulterio, vernia el fijo extraño heredero en vno con los fijos; lo que auerma a la muger del adulterio que el marido fiziesse con otra: e porende, pues que los daños e las deshonrras, no son yguales, guisada cosa es, que el marido aya esta mejoría, e pueda acusar a su muger del adulterio, si lo fiziere, e ella non a el; e esto fue establescido por las leyes antiguas, como quier que segund el juyzio de Santa Egleſia non sera assi». (Partidas 7,17,1).

E que pasaría se un home atopara a súa muller xacendo con outro? E se esta mantivera as relacións sexuais cun xudeu ou mouro? Segundo as investigacións de Bermejo Díaz algúns os castigos que sufriría esta serían:

O home podía matar a súa muller se a atopaba mantendo relacións con outro home sen recibir castigo algún (se matara o home tamén, tería que indemnizar a familia deste). A muller era propiedade do home e se esta cometía adulterio cun xudeu ou mouro a pena, para ambos, sería morrer queimados na fogueira. (Bermejo Díaz 2000:42):

Nas 7 Partidas a situación mellora pero segue sendo moi discriminatoria para a muller. En resumidas contas, o adulterio só existe para a muller, o home vai ser castigado por infidelidade. Neste contexto tan desfavorable para o xénero feminino é escrita a obra afonsina, na que atopamos algunhas cantigas que tratan este tema e que confrontaremos con unha na que o adulterio é cometido polo home: na cantiga 341 aparece unha muller que vive na desgracia e no maltrato do marido por ser acusada falsamente de adúltera: “ca molléres con maridos | ceosos tal vida fazen.” A situación é tan dramática que a mesma esposa contempla a opción do suicidio tirándose a unha fogueira para demostrar a súa inocencia.. Outra cantiga similar a esta é a 185, na que unha muller, que vivía en perfecta harmonía co seu marido, é enganada pola súa propia sogra despois ser acusada de adulterio. E para que aconteza todo isto a sogra fai que un servo mouro se deite coa súa nora aproveitando que está durmida. O marido descúbreos e fai que sexan queimados pero a muller logra salvarse coa axuda da Virxe María: “e a dona do fogo remãeceu salva per aquela que nos salvará”. As acusacións falsas á mulleres son moi significativas e poden levar a situacións como a da cantiga 255, nesta, unha muller de clase alta planea o asasinato do seu xenro porque ten o temor de que a xente a acuse de adulterio, de feito hai rumores que xa a calumnian e fan que actúe de inmediato. Acaba sendo condenada a fogueira pero a Virxe sálvalle a vida.

O papel que xoga a Virxe María é o máis salientable das cantigas coa temática do adulterio, pois esta actúa como salvadora de todas esas mulleres que foron inxustamente acusadas e calumniadas. Ademais, para a cantiga 64, xoga un novo papel, neste caso, para un esposa inconsciente: O marido desta muller vai á guerra e mentres ela espera por el recibe unha pretensión dun cabaleiro por medio duns zapatos. A virxe volve a intervir impedindo que a muller leve a cabo a súas malas intencións con ese cabaleiro: “ca sei que Santa Marí', en que todo ben jaz, vos guardou.” E a çapata lle foi ên tirar”.

Na cantiga número 68, observamos como un home comete adulterio e fai que as súas mulleres se enfronten nun duelo persoal (combooças ou comborzas). Nesta composición é moi importante ver coma o rei ofrece unha total comprensión para os maridos infieis. Entón existe un trato diferencial do monarca no seu tratamento con respecto ao xénero feminino.

Chama a atención que en toda a obra mariana só haxa unha adúltera, a da cantiga 213, unha muller de vida desarraxada que paga coa súa propia existencia a pouca importancia que ten a súa vida. (Pérez de Tudela 2008:64). Das 125 cantigas, nas que aparece a muller cun papel protagonista ou secundario, só nesta aparece unha muller que cometa adulterio, todas as anteriores son falsas acusacións para calumniar e desprestixiar a figura feminina. Así a todo, pódese confirmar ese trato diferencial con respecto ao xénero no ámbito adúltero.

3.3.2 Agresións sexuais

A última análise que se levará a cabo no presente traballo será sobre un dos temas menos documentados para aquela época, as agresións sexuais. Até agora foise falando máis dalgúns castigos para mulleres pecadoras en diferentes ámbitos, mais agora toca falar de como estas poden ser vítimas de abusos, violacións, asasinato, delincuencia ou malos tratos por parte de varóns.

É importante saber que a condena para os violadores era a pena de morte e esta rara vez se cumpría podendo ser conmutada por desterro, castigos corporais ou sancións económicas (Muña 2018).

Por exemplo, na cantiga 5 mencionase: “contra a súa vontade” ou “por forza”, o que son claros exemplos de intento de violación, así a todo, chama moito a atención que a protagonista desta cantiga, sendo emperatriz de Roma, non denuncie este tipo de

agresións, quizais o feito de conseguir non ser atrapada polos seus atacantes teña moito que ver. A da 105 non corre a mesma sorte e aínda que non é violada resulta ferida de gravidade por parte do seu marido que intentou, sen éxito, xacer con ela, pois esta prometera á Virxe que gardaría sempre a súa virxindade e así consegue a cambio a salvación eterna: “irás mui cedo/ u verás méu Fill' e min faz a faz” (2:5-6). E grazas a ela permitíralle estar sempre protexida e evitar ser forzada. Esta será auxiliada pola Virxe que, ademais de curala, concederalle o don de facer o propio cos leprosos que bique. O marido é castigado. Aquí aparece outro dos temas que non será abordado en profundidade neste traballo pero que, como xa se mencionou con anterioridade, vai ser tratado no presente apartado: a castidade. É probable, como afirma Milagros Muíña, que e o marido agresor resultara castigado porque a muller prometera castidade a María xa que, en realidade, as pretensións do esposo son absolutamente lexítimas: o cumprimento do débito era obriga para ambos os dous cónxuxes. (Milagros Muíña 2018). E como di S. Vecchio “nada, ni siquiera el objetivo de una mayor santidad, puede justificar la prevaricación del derecho del otro cónyuge al uso de la sexualidad” (Muíña 2018 ap. Vecchio 1992:156).

Por contra, na 237, a participación da Virxe será ben distinta. Nesta, a muller é violada por varios homes que ademais acaban coa súa vida de maneira dramática. O que chama a atención é que realizando esa fatal crueldade saian completamente impunes e limpos de pecado. E cal podería ser a razón? Probablemente que esa muller era unha prostituta e quizais iso inflúa en que a Virxe se manteña á marxe. (Milagros Muíña 2018).

Non hai que obviar ás 7 Partidas, pois estas gardan unha pequena sorpresa para o tema das violacións. Nas primeiras leis do título 10 da 7ª partida mencionase a importancia do nivel de forza á hora de cometer a violación: “fazen fuerza a las mugeres”. (Partida 7.20.1). E de aquí sae unha das grandes cuestións que planea Muíña:

A referencia á forza é determinante na consideración do delito, xa que é o que o distingue doutros como o estupro ou o adulterio, e é outro dos motivos que intimidaba as mulleres á hora de denunciar, xa que probar que houbera forza non era doado, sobre todo, tendo en conta a consideración de que, se finalmente había consumación, era porque a muller consentira. (Milagros Muíña 2019).

Con isto resulta extremadamente difícil saber en que momento se excede ese nivel de forza para o que se consideraría unha agresión sexual.

As relacións existentes nas violacións, con outros temas como a castidade ou a prostitución, pon de manifesto a importancia e a influencia que poden ter en ámbitos nos que de entrada podía parecer que non existía. Isto garda relación con algo que se falou xa desde atrás: a delimitación dun corpus impide abordar con máis detalle temas que gardan relación entre si e que podería enriquecer todo o traballo realizado até agora.

4. Conclusión

O papel reservado para as mulleres da sociedade galega do século XIII (concretamente do período afonsino) está claramente influenciado polo sistema patriarcal vixente naquel momento. Estas non teñen nin exercen ningún tipo de poder, a diferenza do masculino, e quedan nunha situación pouco favorable e na que só a figura da Virxe María pode acudir na súa axuda, pois a devoción ao culto mariano era un trazo característico na colectividade da época afonsina.

No reinado afonsino son elaboradas as sete Partidas, un corpo xurídico no que se reflicte a desigualdade para ambos xéneros e que pon de manifesto o sistema imperante daquelas. Con este panorama, Afonso X e os seus colaboradores escriben unhas composicións que nos axudarán a coñecer a sociedade daquel entón, a través dun discurso cun claro propósito de resaltar a súa devoción pola Virxe María. Ademais, non debemos esquecer que os escritores das cantigas son exclusivamente masculinos (non hai constancia de ningunha muller na autoría) e isto implicará que a súa visión estea preconcebida e poida ser alterada polos seus intereses. Só podemos entrar no pensamento dunha muller pasando por unha serie de filtros, os cales van impedir que chegue a súa maneira de pensar nitidamente e teñamos que estudar con moito detalle o discurso androcentrista-patriarcal-cristiá, marcado por unhas preferencias ideolóxicas dentro dun contexto histórico determinado.

Partindo de todas estas dificultades, fomos profundando en diversos temas que consideramos do noso interese, sabendo que a escolla non foi doada polo feito de existir unha gran diversidade deles. Despois de pasar por estas reflexións, comezamos a análise que nos levou a unhas conclusións moi relevantes das que imos falar agora por partes:

Primeiramente, ocupámonos dun grupo de mulleres baixo unha clasificación elaborada por nós mesmos (ou case), de maneira subxectiva pero que nos permitiu ver o papel da muller en diferentes situacións. Temos as lastimosas, que viven nunha penuria constante; as enfermas; as vulnerables ou indefensas expostas a outras homes para o seu beneficio sexual e con certo medo para afrontar os problemas da vida. Por suposto todas elas necesitadas das milagres da Virxe, a única muller que ten unha relevancia e actos positivos na obra, posto que é o modelo imitar por todas.

Por outro lado, están as mouras e xudías, para as que hai o claro propósito de convertelas e pasar a formar parte do cristianismo, relixión dominante e única crenza

válida naquela época. O resultado final será unha transculturización da figura feminina, a cal acepta pola esperanza de mellorar a súa vida ou polas consecuencias negativas que suporía non facelo.

E por último, para todo o relacionado coa sexualidade as situacións son opresivas e penosas. Só existe o adulterio para as mulleres e, con todo, só aparece en toda a obra unha muller que o cometa, o resto son acusadas falsamente de facelo, o cal resulta moi revelador, alén de inxusto. Para as mulleres agredidas sexualmente, a súa situación era moi comprometida, posto que o nivel de forza por parte do home ditaba se era violación ou non, e iso era moi complicado de demostrar.

En definitiva, se consideramos toda a obra en conxunto, a figura feminina coas maiores cualificacións positivas e sempre cun rol protagonista é a Virxe María, debido a esa forte influencia do cristianismo na sociedade dese momento.

Como valoración final, esperamos que o noso estudo fora o máis produtivo posible e variado (miniaturas, apéndices con cantigas etc...) pero partindo dunhas limitacións fixadas polas extensións impostas para un traballo de fin de grao como é este. Así a todo, a temática do traballo deixa portas abertas a profundar en futuras investigacións, nun campo moi amplo, diverso e con múltiples saídas.

Bibliografía

- Alfonso X El Sabio (1992): *Las siete partidas. Antología*. Madrid: Castalia.
- Benito de Pedro, Ana (2009): “Elementos de Reconquista: Moras y judías en las Cantigas de Alfonso X”, *eHumanista* 12, 87-105.
- Bermejo Díaz, Almudena (2014): *La mujer en la Edad Media, su condición jurídica en las partidas*. Trabajo de fin de grado: Universidad la Rioja.
- Bollo Panadero, María Dolores (2008): “Heretics and Infidels: the Cantigas de Santa María as Ideological Instrument of Cultural Codification”, *Heldref Publications* 55,163-73.
- Cantigas de Santa Maria for Singers <<http://www.cantigasdesantamaria.com/>> [Contén unha edición completa e musicada das CSM con transcripcións fonéticas, notas editoriais, enlaces a facsímiles manuscritos e máis información] <22/05/2019>.
- Chico Picaza, M. Victoria (1986): “Valoración del protagonismo femenino en la miniatura de las Cantigas de Santa María”, en Yves-René Fonquerne / Alfonso Esteban (dirs.): *La Condición de la mujer en la Edad Media*. Madrid: Universidad Complutense, 431-442.
- Chico Picaza, María Victoria (2010): “Vida, peregrinación y mujer en las Cantigas de Santa María de Alfonso X El Sabio”, en Carlos Andrés González Paz (ed.): *Mujeres y peregrinación en la Galicia medieval*. Santiago de Compostela: Instituto de Estudios Gallegos “Padre Sarmiento” CSIC, 113-128.
- Collantes de Terán de la Hera, María José (1996): “El delito de adulterio en el derecho general de Castilla”, *Anuario de historia del derecho español*, 201-228.
- Devia, Cecilia (2010): “Herejes y minorías religiosas en la Séptima Partida de Alfonso X el Sabio”, *Diversidad* 1, 46-69.
- DDGM = Dicionario de dicionarios do galego medieval (ILG). Dir.: Ernesto González Seoane. <<http://sli.uvigo.es/DDGM/index.html>> [14/02/19].

- Duby George / Aries Philippe (2001): *Historia de la vida privada: la alta edad media*, (vol. II). Madrid: Taurus.
- Fernández Pacios, Xosé Ramón (2010): “O papel dado á muller pola igrexa católica”, *Terra e tempo* (6/03/2019) <<http://www.terraetempo.gal/print.php?artigo=266>> [13/03/2019].
- Fernández Pacios, Xosé Ramón (2010): “O papel da muller galega na nosa alta idade media”, *Terra e tempo* (6/04/2019) <<http://www.terraetempo.gal/artigo.php?artigo=729&seccion=4>> [23/04/2019].
- Fidalgo Francisco, Elvira / Muíña, Milagros (2005): *Cantigas de Santa María. Proposta de explotación didáctica*. Santiago de Compostela: CRPIH e Xunta de Galicia
- Fidalgo, Elvira (2002): *As cantigas de Santa María*. Vigo: Xerais.
- Filgueira Valverde, José (1985): *Alfonso X, el Sabio. Cantigas de Santa María*. Introducción, versión castellana y comentarios. Madrid: Castalia, “Odres Nuevos”.
- Keller, John E. / Cash, Annette Grant (1998): "Love, Lust, and Marriage." en *Daily Life Depicted in the Cantigas de Santa Maria*. Kentucky: University Press of Kentucky, 34-37.
- Mettmann, Walter: (1986-1989): *Afonso X, el Sabio. Cantigas de Santa María*. Madrid: Castalia, 3 vols., 1986, 1988, 1989.
- Muíña, Milagros (2018): “Algúns tipos femininos nas Cantigas de Santa María” en Esther Corral Díaz, *Voces de mujeres en la Edad Media, entre realidad y ficción*. Berlin/Boston: De Gruyter (Edición electrónica).
- Montoya, Jesús (1974): “Criterio agrupador de las "Cantigas de Santa María”, en Mariano Baquero Goyanes, *Estudios literarios dedicados al profesor Mariano Baquero Goyanes*: Murcia[s.n.], Sucesores de Nogués, 285-296.
- Montoya, Jesús (ed.) (1997): *Alfonso X el Sabio. Cantigas*. Madrid: Cátedra, 1997.

- Paci, Teresa Emilia (2015): “La representación de la mujer en los "Castigos y documentos del Rey don Sancho" ”, *Memoria Europae* 1, 144-154.
- Parkinson, Stephen (1977): “The Oxford Cantigas de Santa Maria database”,
Universidad de Oxford
<http://csm.mml.ox.ac.uk/index.php?p=poemdata_view&rec=429>
- Parkinson, Stephen (2015): Alfonso X, the Learned. Cantigas de Santa Maria. An Anthology. Cambridge: Modern Humanities Research Association.
- Pena Sánchez, Xosé Ramón (1992/2000): “Manual e antoloxía da literatura galega medieval”. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 2000³.
- Pérez de Tudela y Velasco, Mª Isabel (1986): “El tratamiento de la mujer en las Cantigas de Santa María”, en Yves-René Fonquerne / Alfonso Esteban (coord.), *Coloquio Hispano-Francés. La condición de la mujer en la Edad*. Madrid: Universidad Complutense, 51-73.
- Rivera García, Antonio: “Los Castigos y Documentos del Rey Don Sancho”, a partir do manuscrito da Biblioteca del Real Monasterio de San Lorenzo de El Escorial, en Biblioteca virtual de Saavedra Fajardo
<<http://www.saavedrafajardo.org/archivos/NOTAS/RES0093.pdf>>
[17/04/2019].
- Scarborough, Connie (1994): “Las voces de las mujeres en las Cantigas de Santa María de Alfonso X”, en Juan Villegas (ed.): *Actas Irvine-92* [selección de ponencias presentadas al XI Congreso de la AIH]. University of Cincinnati, 16-24.
- Vieira, Yara (2018): “A imagem da mulher judia e muçulmana na lírica galego-portuguesa” en Esther Corral Díaz, Voces de mujeres en la Edad Media, entre realidad y ficción. Berlin/Boston: De Gruyter (Edición electrónica).

Apéndice:

As cantigas que se van expor a continuación foron as que se usaron non presente traballo:

4

Esta é como Santa María guardou ao fillo do judeu que non ardesse, que séu adre deitara no forno

R	1	<i>A madre do que livrou</i>
	2	<i>dos leões Daniel</i>
	3	<i>essa do fogo guardou</i>
	4	<i>un meniño d' Irrael.</i>
1	1	En Beorges un judeu
	2	ouve que fazer sabia
	3	vidro e un fillo seu
	4	ca el en mais non avia
	5	per quant' end' aprendi eu
	6	ontr' os crischãos liia
	7	na escol' e era greu
	8	a seu padre Samuel.
	R	<i>A madre do que livrou...</i>
2	1	O meniño o mellor
	2	leeu que leer podia
	3	e d' aprender gran sabor
	4	ouve de quanto oia
	5	e por esto tal amor
	6	con esses moços collia
	7	con que era leedor
	8	que ia en seu tropel.
	R	<i>A madre do que livrou...</i>
3	1	Por en vos quero contar
	2	o que ll' avêo un día
	3	de Pascoa que foi entrar
	4	na eigreja u viia
	5	o abad' ant' o altar
	6	e aos moços dand' ia
	7	ostias de comungar
	8	e vñ en un calez bel.
	R	<i>A madre do que livrou...</i>
4	1	O judeucio prazer
	2	ouve ca lle parecia
	3	que ostias a comer
	4	lles dava Santa Maria
	5	que viia resprandecer
	6	eno altar u siia
	7	e enos braços tēer
	8	seu fillo Emanuel.
	R	<i>A madre do que livrou...</i>
5	1	Quand' o moç' esta vison
	2	viu tan muito lle prazia
	3	que por fillar seu quinnon
	4	ant' os outros se metia.
	5	Santa Maria enton

- 6 a mão lle porregia
 7 e deu lle tal comuion
 8 que foi mais doce ca mel.
 R *A madre do que livrou...*
- 6 1 Poi-la comuion fillou
 2 logo dali se partia
 3 e en cas seu padr' entrou
 4 como xe fazer soia
 5 e ele lle preguntou
 6 que fezera. El dizia:
 7 "A dona me comungou
 8 que vi so o chapitel."
 R *A madre do que livrou...*
- 7 1 O padre quand' est' oiui
 2 creceu lli tal felonia
 3 que de seu siso saiu
 4 e seu fill' enton prendia
 5 e u o forn' arder viu
 6 mete-o dentr' e choia
 7 o forn', e mui mal faliu
 8 como traedor cruel.
 R *A madre do que livrou...*
- 8 1 Raquel sa madre que ben
 2 grand' a seu fillo quera
 3 cuidando sen outra ren
 4 que lle no forno ardia
 5 deu grandes vozes por en
 6 e ena rua saia
 7 e aque a gente ven
 8 ao doo de Raquel.
 R *A madre do que livrou...*

T 4, To 4, E 4

Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria,
 University of Oxford, 2012

5

Esta é como Santa María ajudou a Emperadriz de Roma a sofrê-las grandes coitas per que passou.

- R 1 *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer*
 2 *Santa Maria deve sempr' ante si pôer.*
- 1 1 E desto vos quer' eu ora contar segund' a letra diz
 2 un mui gran miragre que fazer quis pola emperadriz
 3 de Roma, segund' eu contar oi, per nome Beatriz
 4 Santa Maria a madre de Deus ond' este cantar fiz
 5 que a guardou do mundo que lle foi mal joiz
 6 e do demo que por tentar a cuidou vencer.
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 2 1 Esta dona, de que vos disse ja, foi dun emperador
 2 moller, mas pero del nome non sei, foi de Roma sennor
 3 e per quant' eu de seu feit' aprendi foi de mui gran valor.
 4 Mas a dona tant' era fremosa que foi das belas flor

- 5 e servidor de Deus e de sa lei amador
6 e soube Santa Maria mais d' al ben querer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 3 1 Aquest' emperador a sa moller queria mui gran ben
2 e ela outrossi a el amava mais que outra ren
3 mas por servir Deus o emperador com' ome de bon sen
4 cruzou s' e passou o mar e foi romeu a Jerusalem.
5 Mas quando moveu de Roma por passar alen
6 leixou seu irmão e fez i gran seu prazer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 4 1 Quando s' ouv' a ir o emperador, aquel irmão seu,
2 de que vos ja diss', a sa moller a emperadriz o deu
3 dizend': "Este meu irmão receb' oimais por fillo meu
4 e vos seede ll' en logar de madre por en, vos rog' eu,
5 e de o castigardes ben non vos seja greu.
6 En esto me podedes mui grand' amor fazer."
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 5 1 Depoi-lo emperador se foi. A mui pouca de sazon
2 catou seu irmão a sa moller e namorou s' enton
3 dela e disse lle que a amava mui de coração.
4 Mai-la santa dona quando ll' oi u dizer tal traçon
5 en ùa torre o meteu en mui gran prijon
6 jurando muito que o faria i morrer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 6 1 O emperador dous anos e meio en Acre morou
2 e tod' a terra de Jerusalem muitas vezes andou
3 e pois que tod' est' ouve feito pera Roma se tornou
4 mas ante que d' Ultramar se partisse, mandad' enviou
5 a sa moller e ela logo soltar mandou
6 o seu irmão mui falso que a foi traer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 7 1 Quando o irmão do emperador de prijon saiu
2 barva non fez nen cercëou cabelos e mal se vestiu.
3 A seu irmão foi e da emperadriz non s' espediu
4 mas o emperador quando o atan mal parado viu
5 preguntou lli que fora e el lle recodiu:
6 "En poridade vos quer' eu aquesto dizer."
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 8 1 Quando foron ambos a ùa parte, fillou s' a chorar
2 o irmão do emperador e muito xe lle queixar
3 de sa moller que porque non quisera con ela errar
4 que o fizera por ende tan tost' en un carcer deitar.
5 Quand' o emperador oi u, ouv' en tal pesar
6 que se leixou do palafren en terra caer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 9 1 Quand' o emperador de terra s' ergeu, logo, sen mentir,
2 cavalgou e quanto mais pod' a Roma começou de s' ir
3 e a pouca d' ora viu a emperadriz a si vñir,
4 e logo que a viu mui sannudo a ela leixou s' ir
5 e deu lle gran punnada no rostro sen falir
6 e mandou a matar sen a verdade saber.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*

- 10 1 Dous monteiros, a que esto mandou, fillaron a des i
 2 e rastrand' a un monte a levaron mui preto dali
 3 e quando a no monte tiveron, faloron ontre si
 4 que jouvessen con ela per forza, segund' eu aprendi.
 5 Mas ela chamando Santa Maria, log' i
 6 chegou un conde que lla foi das mãos toller.
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 11 1 O conde, poi-la livrou dos vilãos, disse lle: "Senner,
 2 dize-m' ora quen sodes ou dond'." Ela respos: "Moller
 3 sã mui pobr' e coitada e de vosso ben ei mester."
 4 "Par Deus," diss' el conde, "aqueste rogo farei volonter
 5 ca mia companneira tal come vos muito quer
 6 que criedes nosso fill' e façades crecer."
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 12 1 Pois que o cond' aquesto diss' enton atan toste sen al
 2 a levou consigo aa condessa e disse ll' atal:
 3 "Aquesta moller pera criar nosso fillo muito val
 4 ca vejo a mui fremosa, de mais semella me sen mal
 5 e por en tenno que seja contra nos leal
 6 e metamos lle des oimais o moç' en poder."
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 13 1 Pois que a santa dona o fillo do conde recebeu
 2 de o criar muit' apost' e mui ben muito se trameteu
 3 mas un irmão que o cond' avia, mui fals' e sandeu,
 4 pediu lle seu amor e porque ela mal llo acolheu
 5 degolou ll' o menõ ùa noit' e meteu
 6 ll' o cuitelo na mão pola fazer perder.
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 14 1 Pois desta guisa pres mort' o menõ, como vos dit' ei,
 2 a santa dona que o sentiu morto diss': "Ai, que farei?"
 3 O cond' e a condessa lle disseron: "Que ás?" Diz: "Eu ei
 4 pesar e coita por meu criado que ora mort' achei."
 5 Diss' o irmão do conde: "Eu o vingarei
 6 de ti que o matar foste por nos cofonder."
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 15 1 Pois a dona foi ferida mal daquel peor que tafur
 2 e non viia quen lla das mãos sacasse de nenllur
 3 se non a condessa que lla fillou mas esto muit' adur
 4 ùus dizian: "Queimen a!" e outros: "Moir con segur!"
 5 Mas poi-la deron a un marheiro de sur
 6 que a fizesse mui longe no mar somerger.
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 16 1 O marheiro poi-la ena barca meteu ben come fol
 2 disse lle que fizesse seu talan e seria sa prol
 3 mas ela diss' enton: "Santa Maria, de mi non te dol
 4 nen o teu fillo de mi non se nenbra como fazer sol?"
 5 Enton vëo voz de ceo que lle disse: "Tol
 6 tas mãos dela se non farei te perecer."
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 17 1 Os marheiros disseron enton: "Pois est' a Deus non praz
 2 leixemo-la sobr' aquesta pena u pod' aver assaz
 3 de coita e d' afan e pois morte, u outra ren non jaz
 4 ca se o non fezermos en mal ponto vimos seu solaz.

- 5 E pois foi feito, o mar non a leixou en paz
6 ante a vëo con grandes ondas combater.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 18 1 A emperadriz que non vos era de coraçon rafez
2 com' aquela que tanto mal sofrera e non ùa vez
3 tornou, con coita do mar e de fame, negra come pez
4 mas en dormindo a madre de Deus direi vos que lle fez,
5 tolleu ll' a fam' e deu ll' ùa erva de tal prez
6 con que podesse os gafos todos guarecer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 19 1 A santa dona pois que s' espertou non sentiu null' afan
2 nen fame come se sempr' ouvesse comudo carn' e pan
3 e a erva achou so sa cabeça e disse de pran:
4 "Madre de Deus, bñeitos son os que en ti fiuza an
5 ca na ta gran mercee nunca faleceran
6 enquanto a souberen guardar e agradecer."
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 20 1 Dizend' aquesto, a emperadriz muit' amiga de Deus
2 viu vñir ùa nave preto de si, chñe de romeus,
3 de boa gente que non avia i mouros nen judeus.
4 Pois chegaron, rogou lles muito chorando dos ollos seus
5 dizendo: "Levade-me vosc', ai, amigos meus!"
6 E eles logo consigo a foron coller.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 21 1 Pois a nav' u a emperadriz ia aportou na foz
2 de Roma logo baixaron a vea chamando: "Aioz."
3 E o maestre da nave diss' a un seu ome: "Vai, coz
4 carn' e pescado do meu aver que te non cost' ùa noz."
5 E a emperadriz guariu un gaf' e a voz
6 foi end' e muitos gafos fezeron s' i trager.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 22 1 Ontr' os gafos que a dona guariu que foron mais ca mil
2 foi guarecer o irmão de conde eno mes d' abril
3 mas ant' ouv' el a dizer seu pecado que fez come vil.
4 Enton a condessa e el conde changian a gentil
5 dona, que perderan por traçon mui sotil
6 que ll' aquel gafo traedor fora bastecer.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 23 1 Muitos gafos sñou a emperadriz en aquele mes
2 mas de grand' algo que por en lle davan ela ren non pres
3 mas andou en muitas romarias e depois ben a tres
4 meses entrou na cidade de Roma u er' o cortes
5 emperador que a chamou e disso lle: "Ves?
6 Guari m' est' irmão gaf', e dar-ch'-ei grand' aver."
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*
- 24 1 A dona diss' ao emperador: "Voss' irmão guarrá
2 mas ante que eu en el faça ren, seus pecados dirá
3 ant' o apostolig' e ante vos como os feitos á."
4 E pois foi feito, o emperador diss': "Ai Deus, que será?
5 Nunca maior traçon desta om' oirá."
6 E con pesar seus panos se fillou a romper.
R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*

- 25 1 A emperadriz fillou s' a chorar e diss': "A mi non nuz
 2 en vos saberdes que sōo essa, par Deus de vera cruz,
 3 a que vos fezeistes atan gran torto com' agor' aduz
 4 voss' irmão a mãefesto tan feo come estruz
 5 mas des oimais a Santa Maria, que é luz,
 6 quero servir, que me nunca á de falecer."
 R Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...
- 26 1 Per nulla ren que ll' o emperador dissesse, nunca quis
 2 a dona tornar a el, ante lle disse que fosse fis
 3 que ao segre non ficaria nunca, par San Denis,
 4 nen ar vestiria pano de seda nen pena de gris
 5 mas ùa cela faria d' obra de Paris
 6 u se metesse por mais o mund' avorrecer.
 R *Quen as coitas deste mundo ben quiser sofrer...*

T 15, To 19, E 5

Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria,
 University of Oxford, 2012

6

Esta é como Santa María ressucitou ao meninho que o judéu matara porque cantava “Gaude Virgo Maria”

- R 1 *A que do bon rei Davi de seu linnage decende*
 2 *nenbra lle, creed' a mi, de quen por ela mal prende.*
- 1 1 Por end' a sant' escritura que non mente nen erra
 2 nos conta un gran miragre que fez en Engraterra
 3 a Virgen Santa Maria con que judeus an gran guerra
 4 porque naceu Jesucristo dela, que os reprende.
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 2 1 Avia en Engraterra ùa moller menguada
 2 a que morreu o marido con que era casada
 3 mas ficou lle del un fillo con que foi mui confortada
 4 e log' a Santa Maria o ofereu por ende.
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 3 1 O meni' a maravilla er' apost' e fremoso
 2 e d' aprender quant' oia era muit' engêoso
 3 e de mais tan ben cantava tan mans' e tan saboroso
 4 que vencia quantos eran en sa terr' e alende.
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 4 1 E o cantar que o moço mais aposto dizia
 2 e de que se mais pagava quen quer que o oia
 3 era un cantar en que diz: "Gaude Virgo Maria"
 4 e pois diz mal do judeu que sobr' aquesto contende.
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 5 1 Este cantar o meniño atan ben o cantava
 2 que qualquer que o oia tan toste o fillava
 3 e por leva-lo consigo conos outros barallava
 4 dizend': "Eu dar-ll-ei que jante e de mais que merende."
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 6 1 Sobr' esto diss' o meniño: "Madre, fe que devedes,

- 2 des oge mais vos consello que o pedir leixedes
3 pois vos dá Santa Maria por mi quanto vos queredes
4 e leixad' ela despenda pois que tan ben despende."
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 7 1 Depois, un dia de festa en que foron juntados
2 muitos judeus e crischãos e que jogavan dados
3 enton cantou o menño. E foron en mui pagados
4 todos, se non un judeu que lle quis gran mal des ende.
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 8 1 No que o moço cantava o judeu meteu mentes
2 e levó o a sa casa pois se foron as gentes
3 e deu lle tal dũa acha que ben atro enos dentes
4 o fendeu bẽes assi ben como quen lenna fende.
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 9 1 Poi-lo menño foi morto o judeu mui' agĩa
2 soterró o na adega u sas cubas tĩa.
3 Mas deu mui maa noite a sa madre, a mesquĩa,
4 que o andava buscando e dalend' e daquende.
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 10 1 A coitada por seu fillo ia muito chorando
2 e a quantos ela via a todos preguntando
3 se o viran. E un ome lle diss'; "Eu o vi ben quando
4 o judeu o levou sigo que os panos revende."
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 11 1 As gentes, quand' est' oiron, foron alá correndo
2 e a madre do menño braadand' e dizendo:
3 "Di me que fazes, meu fillo, ou que estás atendendo
4 que non vẽes a ta madre que ja sa mort' entende."
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 12 1 Pois diss': "Ai, Santa Maria, Sennor, tu que es porto
2 u arriban os coitados, dá me meu fillo morto
3 ou viv' ou qual quer que seja, se non, farás me gran torto
4 e direi que mui mal erra quen o teu ben atende."
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 13 1 O menĩ' enton da fossa, en que o soterrara
2 o judeu, começou logo en voz alta e clara
3 a cantar "Gaude Maria" que nunca tan ben cantara
4 por prazer da Groriosa que seus servos defende.
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende....*
- 14 1 Enton tod' aquela gente que i juntada era
2 foron corrend' aa casa ond' essa voz vẽera
3 e sacaron o menño du o judeu o posera
4 viv' e são, e dizian todos: "Que ben recende!"
R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*

- 15 1 A madr' enton a seu fillo preguntou que sentira
 2 e ele lle contou como o judeu o ferira
 3 e que ouvera tal sono que sempre depois dormira
 4 ata que Santa Maria lle disse: "Leva t' ende,
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 16 1 ca muito per ás dormido dormidor te feziste
 2 e o cantar que dizias meu ja escaeciste.
 3 Mas leva t' e di o logo mellor que nunca dissiste
 4 assi que achar non possa null' om' i que emende."
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*
- 17 1 Quand' esto diss' o menño quantos s' i acertaron
 2 aos judeus foron logo e todos los mataron.
 3 E aquel que o ferira eno fogo o queimaron
 4 dizendo: "Quen faz tal feito desta guisa o rende."
 R *A que do bon rei Davi de seu linnage decende...*

To 5; T 6, E 6

Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria,
 University of Oxford, 2012

7

Esta é como Santa María livrou a abadessa prenne, que adormecera ant' o séu altar chorando

- R 1 *Santa María amar*
 2 *imos ter moito*
 3 *que a sa graça ponna*
 4 *de nós por que errar*
 5 *non nos faça nen pecado*
 6 *ou demo sen vergonna.*
- 1 1 Polo tanto, direi
 2 un miragre que achei
 3 que por ù 'abadessa
 4 fez á nai facer gran Rei
 5 ca per com 'eu apres' ei
 6 era xe sua essa.
 7 Máis ou demos enartar
 8 a foi por que comezar
 9 s 'ouve dun de Bolonna
 10 ome o de agresión
 11 avia e para aforrar
 12 seu feit 'e sa besonna.
 R *Santa María amor ...*
- 2 1 Como poden entenderse as monxas
 2 foron este e saben
 3 sobre a gran lediça
 4 ca porque lles non sofrer
 5 Eu quería fazer mal

- 6 avian lle maiça.
 7 E foron a acusar
 8 ao bispo do logar
 9 e ben de Colonna
 10 chegou i, e pois chamar
 11 a fez, vëo sen vagan
 12 leda e mui risonna.
 R *Santa María amor ...*
- 3 1 O bispo diss diss 'assi:
 2 "Dona, por cant" aprendín
 3 mui mal vossa fazenda
 4 fezeastes, veña aquí
 5 por que isto antes de min
 6 fachadas rematan "emenda".
 7 Pero facer unha don sen tarda
 8 Oración dunha nai de Deus
 9 foi, e come quen sonna
 10 Santa Maria
 11 encher ou encher
 12 Mandou en Sansonna.
 R *Santa María amor ...*
- 4 1 Pois s 'a dona espertou
 2 e se guarida achou
 3 log 'ant' ou bispo vëo
 4 e o muito a catou
 5 e desnua-la mandou
 6 e pois lle viu o sêo
 7 começou Deus para loar
 8 e como rosquillas para brasmar
 9 que eran d 'ordin d' Onna
 10 dicindo: "Se Deus m 'anpar
 11 por salva poss 'this give
 12 Non sei que vou ".
 R *Santa María amor*

To6, T7, E7

Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria,
 University of Oxford, 2012

21

Esta é como Santa María fez aver fillo a ùa mollér maninna, e depois morreu-lle, e ressocitou-llo.

- R 1 Santa María pód' enfermos guarir
 2 quando xe quisér, e mórtos resorgir.
- 1 3 Na que Déus séu Sant' Esperit' enviou,
 4 e que forma d' óme en ela fillou,
 5 non é maravilla se del gaannou
 6 vertude per que podéss' esto comprir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 2 7 Porend' un miragr' aquesta Reínn
 8 santa fez mui grand' a ùa mesquinna
 9 mollér, que con coita de que maninna
 10 éra, foi a ela un fillo pedir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*

- 3 11 Chorando dos ollos mui de coraçôn,
 12 lle diss': "Ai Sennor, oe mia oraçôn,
 13 e por ta mercee un fillo barôn
 14 me dá, con que goi' e te póssa servir."
 R Santa María pód' enfermos guarir...
- 4 15 Lóg' o que pediu lle foi outorgado,
 16 e pois a séu temp' aquel fillo nado
 17 que a Santa María demandado
 18 ouve, ca lle non quis eno don falir.
 R Santa María pód' enfermos guarir...
- 5 19 Mas o menínn', a pouco pois que naceu,
 20 dũa fôrte fêver mui cedo morreu;
 21 mas a madre per poucas ensandeceu
 22 por el, e sas faces fillou-s' a carpir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 6 23 Entôn a cativa con gran quebranto
 24 ao mõeiteir' o levou e ant' o
 25 altar o pos, fazendo tan gran chanto,
 26 que toda-las gentes fez a si viir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 7 27 E braandando começou a dizer:
 28 "Santa María, que me fuste fazer
 29 en dar-m' este fill' e lógo mio toller,
 30 por que non podésse con ele goír?
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 8 31 Sennor, que de madre nome me déste,
 32 en toller-mio lógo mal me fezéste;
 33 mas polo prazer que do téu ouvéste
 34 Fillo, dá-m' este méu que veja riir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 9 35 Ca tu sóa és a que mio pódes dar,
 36 e porend' a ti o venno demandar;
 37 onde, groriosa Sennor, sen tardar
 38 dá-mio vivo, que aja que ti gracir."
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 10 39 Lóg' a oraçôn da mollér oída
 40 foi, e o meninno tornou en vida
 41 por prazer da Virgen santa comprida,
 42 que o fez no leit' u jazía bolir.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*
- 11 43 Quand' esto viu a mollér, ouve pavor
 44 da primeir', e pois tornou-se-ll' en sabor;
 45 e déu porên graças a Nóstro Sennor
 46 e a sa Madre, porque a quis oír.
 R *Santa María pód' enfermos guarir...*

T21, E21, To26⁶

Mettmann

Como a mollér que o marido leixara en comenda a Santa María non podo a çapata que lle déra séu entendedor meter no pée nen descalçá-la

- R 1 *Quen mui ben quiser o que ama guardar*
 2 *a Santa Maria o dev' a encomendar.*
- 1 1 E dest' un miragre, de que fiz cobras e son,
 2 vos direi mui grande, que mostrou en Aragon
 3 Santa Maria, que a moller dun ifançon
 4 guardou de tal guisa, por que non podess' errar.
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 2 1 Esta dona, per quant' eu dela oí dizer,
 2 aposta e ninna foi e de bon parecer
 3 e por aquesto a foi o ifançon prender
 4 por moller, e foi a pera sa casa levar.
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 3 1 Aquel ifançon un mui gran temp' assi morou
 2 con aquela dona, mais pois s' ir dali cuidou
 3 por ùa carta de seu sennor que lle chegou
 4 que avia guerra e que o foss' ajudar.
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 4 1 Ante que movesse, disse ll' assi sa moller:
 2 "Sennor, pois vos ides, fazedo, se vos prouguer,
 3 que m' encomendedes a alguen, ca m' é mester
 4 que me guarde e que me sábia ben consellar."
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 5 1 E o ifançon lle respondeu enton assi:
 2 "Muito me praz ora daquesto que vos oí
 3 mais ena eigreja mannãa seremos i
 4 e enton vos direi a quen vos cuid' a leixar."
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 6 1 Outro día foron ambos a missa oír
 2 e pois foi dita, u se lle quis el espedir,
 3 chorand' enton ela lle começou a pedir
 4 que lle désse guarda por que ouvesse a catar.
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 7 1 E ar ele, chorando muito dos ollos seus,
 2 mostrou ll' a omagen da Virgen, madre de Deus,
 3 e disse ll': "Amiga, nunca os pecados meus
 4 sejan perdoados, se vos a outri vou dar
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 8 1 se non a esta, que é sennor espirital,
 2 que vos pode ben guardar de posfaz e de mal
 3 e por ende a ela rog' eu que pod' e val,
 4 que mi vos guarde e leix' a mi cedo tornar."
 R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 9 1 Foi s' o cavaleiro logo dali. Mais que fez
 2 o diabr' arteiro por lle toller seu bon prez
 3 a aquela dona? Tant' andou daquela vez

- 4 que un cavaleiro fezo dela namorar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 10 1 E con seus amores a poucas tornou sandeu
2 e por end' ùa sa covilleira cometeu
3 que lle fosse bõa, e tanto lle prometeu
4 que por força fez que fosse con ela falar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 11 1 E disse ll' assi: "Ide falar con mia sennor
2 e dizede lle como moiro por seu amor,
3 e macar vejades que lle desto grave for,
4 non a leixedes vos por en muito d' aficar."
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 12 1 A molter respos: "Aquesto de grado farei
2 e que a ajades quant' eu poder punnarei
3 mais de vossas dõas me dad', e eu llas darei,
4 e quiçai per esto a poderei enganar."
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 13 1 Diss' o cavaleir': "Esto farei de bon talan."
2 Log' ùas çapatas lle deu de bon cordovan
3 mais a dona a trouxe peor ca a un can
4 e disse que per ren non llas queria fillar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 14 1 Mais aquela vella, com' era molter mui vil
2 e d' alcaiotaria sabedor e sutil,
3 por que a dona as çapatas fillasse, mil
4 razões lle disse, trões que llas fez tomar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 15 1 Mais a mesquiã, que cuidava que era ben,
2 fillou logo as çapatas, e fez i mal sen,
3 ca u quis calçá-la ùa delas, ja per ren
4 fazer non o pode, nen a do pee sacar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 16 1 E assi estede un ano e ben un mes,
2 que a çapata ao pee assi se ll' apres
3 que, macar de toller lla provaron dous nen tres,
4 nunca lla poderon daquel pee descalçar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 17 1 E depos aquest' a poucos dias recodiu
2 seu marid' a ela, e tan fremosa a viu
3 que a logo quis, mas ela non llo consentiu
4 ata que todo seu feito ll' ouve a contar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*
- 18 1 O cavaleiro disse: "Dona, desto me praz,
2 e sobr' esto nunca averemos se non paz
3 ca sei que Santa Mari', en que todo ben jaz,
4 vos guardou." E a çapata lle foi en tirar.
R *Quen mui ben quiser o que ama guardar...*

Como Santa María avêo as dúas combooças que se querían mal.

R	1	<i>A Groriosa grandes faz</i>
	2	<i>miragres por dar a nos paz.</i>
1	1	E dest' un miragre direi
	2	fremoso, que escrit' achei,
	3	que fez a madre do gran rei
	4	en que toda medida jaz
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
2	1	pola moller dun mercador
	2	que porque seu marid' amor
	3	avia con outra, sabor
	4	dele perdia e solaz.
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
3	1	E por esto queria mal
	2	a sa combooça mortal,
	3	e Santa Maria sen al
	4	rogava que lle déss' assaz
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
4	1	Coita e mal por que perder
	2	lle fazia o gran prazér
	3	que seu marido lle faze
	4	soía na vila d' Arraz.
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
5	1	E pois fez esta oraçon
	2	adormeceu se log' enton
	3	e dormindo viu en vijon
	4	Santa Maria con grand' az
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
6	1	D' angeos que lle diss' assi:
	2	"A ta oraçon ben oí
	3	mais pero non conven a mi
	4	fazer crueza nen me praz.
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
7	1	Demais aquela vai ficar
	2	os gēollos ant' o altar
	3	meu e cen veces saudar
	4	me, pōend' en terra sa faz."
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
8	1	Tan tost' aquela s' espertou
	2	e foi s' e na rua topou
	3	con a outra que se deitou
	4	ant' ela e diss': "O malvaz
	R	<i>A Groriosa grandes faz...</i>
9	1	Demo foi, chus negro ca pez,
	2	que m' este torto fazez fez

- 3 contra vos, mais ja outra vez
 4 non o farei, pois vos despraz."
 R *A Groriosa grandes faz...*
- 10 1 Assi a Virgen avñir
 2 fez estas duas, sen falir,
 3 que x' ant' avian, sen mentir,
 4 denteira come con agraz.
 R *A Groriosa grandes faz...*

To68, T68, E68

Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria,
 University of Oxford, 2012

89

**Esta é como ña judéa estava de parto en coita de mórte, e chamou Santa María e lógo a aquela óra
 foi libre.**

- R 1 *A Madre de Deus onrrada*
 2 *chega sen tardada*
 3 *u é con fé chamada.*
- 1 4 E un miragre disto
 5 direi que fez a groriōsa
 6 Madre de Jesú Cristo,
 7 a Reínna mui piadosa,
 8 por ña jude' astrosa
 9 que éra coitada
 10 e a mórte chegada.
 R *A Madre de Déus onrrada...*
- 2 11 Ca o prazo chegado
 12 éra en que parir devía,
 13 mas polo séu pecado
 14 aquesto fazer non podía,
 15 porque de Santa María
 16 non creía nada
 17 que verdað' é provada.
 R *A Madre de Déus onrrada...*
- 3 18 Ela assí jazendo,
 19 que éra mais mórtá ca viva,
 20 braadand' e gemendo
 21 e chamando-se mui cativa,
 22 con tan gran door esquiva,
 23 que desamparada
 24 foi; e desasperada
 R *A Madre de Déus onrrada...*
- 4 25 Éra ja d' aver vida
 26 nen lle prestaren meezinnas.
 27 Porend' a mui comprida
 28 Reínna das outras reínnas,
 29 acorredor das mesquinnas,
 30 sen gran demorada
 31 ll' ouve lógu' enviada
 R *A Madre de Déus onrrada...*

- 5 32 Tamanna craridade
 33 ben come se o sól entrasse
 34 alí; e de verdade
 35 lle diss' ùa vóz que chamasse
 36 de coraçôn e rogasse
 37 a santivigada
 38 a benaventurada
 R A Madre de Déus onrrada...
- 6 39 Madre de Déus con rógó,
 40 que é chëa de gran vertude.
 41 E ela o fez lógó,
 42 e ouve fillo e saúde,
 43 porque cedo, se mi ajude
 44 Déus, foi delivrada
 45 e a sa madre dada.
 R A Madre de Déus onrrada...
- 7 46 Pois María oíron 6' b
 47 as judéas que a guardavan
 48 chamar, todas fugiron
 49 da casa e a dëostavan
 50 e “eréja” a chamavan
 51 muit' e “renegada”
 52 e “crischãa tornada.”
 R A Madre de Déus onrrada...
- 8 53 Mais ela, por peleja
 54 non aver con essas sandías,
 55 dereit' aa eigreja
 56 se foi depó-los treinta días,
 57 que non atendeu Messías,
 58 mais de-la entrada
 59 foi lógó batiçada.
 R A Madre de Déus onrrada...
- 9 60 E trouxe dous meninnos
 61 sig' aquel fill' e ùa filla;
 62 e macar pequeninnos
 63 éran, por los de pecadilla
 64 tirar, en Santa Cezilla,
 65 na pía sagrada,
 66 os fez dessa vegada
 R A Madre de Déus onrrada...
- 10 67 Ambos fazer crischãos,
 68 contando como ll' avëera
 69 do fill' e como sãos
 70 séus nembros todos ll' entôn déra
 71 Santa María; e féra-
 72 mente foi amada
 73 por aquest' e loada.
 R A Madre de Déus onrrada...

T89, E89, ToAppendix 12⁷

105

Como Santa María guareceu a mollér que chagara séu marido porque a non podía aver a sa guisa.

- R 1 *Gran pñadad' e mercee e nobreza,*
 2 *daquestas tres á na Virgen assaz,*
 3 *tan muit' ên, que maldade nen crüeza*
 4 *nen descousimento nunca lle praz.*
- 1 5 E desto fezo a Santa Reínnna
 6 gran miragre que vos quero contar,
 7 u apareceu a ùa meninna
 8 en un órto u fora trebellar,
 9 en cas de séu padr' en ùa cortinna
 10 que avía ena vila d' Arraz. 10 B
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*
- 2 11 Quando a viu ouv' entôn tan gran medo
 12 que adur pod' en séus pées estar,
 13 mai-la Virgen se lle chegou mui quedo
 14 e disse: “Non ás por que t' espantar;
 15 mais se me crevéres, irás mui cedo
 16 u verás méu Fill' e min faz a faz.
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*
- 3 17 Esto será se ta virgñidade
 18 quiséres toda ta vida guardar
 19 e te quitares de toda maldade,
 20 ca por aquesto te me vin mostrar.”
 21 Diss' a moça: “Sennor de pñadade,
 22 éu o farei, pois vos en prazer jaz.”
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*
- 4 23 Entôn se foi lóg' a Virgen María;
 24 e a meninna ficou no lugar
 25 mui pagada e con grand' alegría,
 26 e no coraçôn pos de non casar.
 27 Mais séu padre lle diss' assí un día:
 28 “Casar-te quero con un Alvernaz,
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*
- 5 29 Óme que é mui riqu' e muit' onrrado
 30 e que te quer lógo grand' algo dar.”
 31 Diss' a moça: “Esto non é penssado,
 32 ca Santa María mio fez jurar,
 33 que mi apareceu no órto, no prado,
 34 u trouxe sigo d' ángeos grand' az.”
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*
- 6 35 E o padr' e a madre perfiados
 36 a foron mui sen séu grad' esposar.
 37 E quando os prazos foron chegados,
 38 fezéron vodas; e depois jantar
 39 foron os novios ambos enserrados
 40 de sũu por averen séu solaz.
 R *Gran pñadad' e mercee e nobreza...*

- 7 41 Mais oïredes maravilla féra
 42 de como a quis a Virgen guardar:
 43 que pero en poder do novio éra,
 44 nunca per ren pod' a ela passar;
 45 e tal xe ficou como xe vëéra,
 46 por que pois non ouv' a trager enfaz.
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 8 47 Desta guisa passaram ben un ano,
 48 que nunca el pode ren adubar
 49 cona donzëla. Porën tan gran dano
 50 lle fez que a ouvëra de matar;
 51 ca lle déu con un cuitél' a engan
 52 en tal logar, que vergonna me faz
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 9 53 De o dizer; ca tanto foi sen guisa,
 54 que non pód' óme per ren i falar,
 55 que quantos físicos ouv' end' a Pisa
 56 non lle podéron a chaga serrar.
 57 E desto queixou-s', e fez end' enquisa
 58 un bispo que chamavan Bonifaz,
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 10 59 Que ouve dela gran dóo sen falla,
 60 quand' esto soube, e mui gran pesar.
 61 Mais, por non meter ontr' eles baralla,
 62 a séu marido a foi comendar,
 63 en que caeu fóg' assí Déus me valla,
 64 lógo salvaj', e ardeu o malvaz.
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 11 65 E todo-los daquela vila ardían
 66 daquel fógu' e fazían-se levar
 67 aa eigreja, u tantos jazían 10' c
 68 que non podían i outros entrar;
 69 e todos aquesta coita sofrian
 70 polo mal que fezer' aquel rapaz.
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 12 71 Mais ontr' aquestes aquela cativa
 72 a que o marido fora chagar
 73 sofreu de fógó gran coita esquiva,
 74 ca a teta déstra lle foi queimar.
 75 E metërona mais mórta ca viva
 76 na eigreja, vestida dun prumaz.
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 13 77 E pois acordou, muito braadava
 78 dizendo: “Porquê me fust' enganar,
 79 Santa María, pois en ti fiava?
 80 Ca en lugar de me dereito dar,
 81 diste-me fógó que tan mal queimava
 82 e queima, que o córpo me desfaz.”
 R *Gran pïadad' e mercee e nobreza...*
- 14 83 Assí gemendo e dando carpinnas,
 84 adormeceu. E lógo sen tardar
 85 ll' apareceu a Sennor das reínna
 86 e começou-a mui' a confortar

- 87 e disse-ll: “éu trago as meezinnas
88 con que são de fôgu' e d' alvaraz.
R *Gran piädad' e mercee e nobreza...*
- 15 89 E léva-t' ên, ca des oi mais és sãa,
90 e vai dormir ant' aquel méu altar;
91 e pois t' espertares, sei ben certãa
92 que quantos enfermos fores beijar
93 serán tan sãos com' ùa maçãa
94 daqueste fôgo e de séu fumaz.”
R *Gran piädad' e mercee e nobreza...*
- 16 95 “Tod' esto”, diss' ela, “creo de chãõ;
96 mais como me poderei levantar?”
97 Diz Santa María: “Dá-m' essa mão.”
98 Entôn a ergeu e foi-a levar,
99 e ela sentiu o córpo ben sãõ
100 do fôgu' e da ferida do falpaz.
R *Gran piädad' e mercee e nobreza...*
- 17 101 E outro día os que madurgaron
102 e a viron fõrona espertar
103 e como sãara lle preguntaron,
104 e ela ren non lles quiso negar;
105 e pola confortar lógo mandaron
106 que lle déssen caldo con do agraz.
R *Gran piädad' e mercee e nobreza...*
- 18 107 Os enfermos lógu' entôn os poséron
108 ant' ela por esta cousa provar;
109 e pois que os beijou, saúd' ouvéron.
110 E começaram entôn de loar
111 Santa María, e lógo soubéron
112 este feito pela térra vïaz.
R *Gran piädad' e mercee e nobreza...*

T105, E105, To81⁸

Mettmann

107

Como Santa María guardou de mórte ùa judéa que espenaron en Segóvia; e porque se acomendou a ela non morreu nen se firiu.

- R 1 *Quen crevér na Virgen santa,*
2 *ena coita valer-ll-á.*
- 1 3 Dest' un miragr', en verdade,
4 fez en Segóvi' a cidade
5 a Madre de pïedade,
6 qual este cantar dirá
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 2 7 Dũa judéa achada 7' c
8 que foi en érr' e fillada

⁸ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 9 e a esfalfar levada
10 dũa pena qu' i está
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 3 11 Muit' alta e muit' esquivá.
12 E ela diss': Ai, cativa,
13 como póde ficar viva
14 quen daquí a caer á,
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 4 15 Senôn se Déus xe querría!
16 Mas tu, Reínná María,
17 u crischãidade fía,
18 se tal és com' oí ja
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 5 19 Que acórre-las coitadas
20 que ti son acomendadas,
21 ontre toda-las culpadas
22 val a mi, ca mestér m' á.
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 6 23 E se ficar viv' e sãa,
24 lógo me farei crischãa
25 ante que seja mannãa
26 cras, u al non averá
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 7 27 Os judéus que a levaron
28 na camisa a leixaron
29 e lógo a espenaron,
30 dizendo: “Alá irá!”
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 8 31 Mais pois dalí foi caúda,
32 da Virgen foi acorruda;
33 porên non foi pereçuda,
34 pero caeu lonj' alá
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 9 35 Jus' a pé dũa figueira,
36 e ergeu-se mui ligeira-
37 ment' e foi-se sa carreira
38 dizendo: “Sempre será
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 39 Bêeita a Groriosa,
40 Madre de Déus preciosa,
41 que me foi tan piadosa;
42 e quena non servirá?”
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 10 43 E chegou aa eigreja
44 daquela que sempre seja
45 bêeita, u mui sobeja
46 gente viu, e diss': “Acá
R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 11 47 Vïid' e batizar-m-edes,
48 e tal miragr' oïredes

- 49 que vos maravillaredes,
 50 e tod' óm' assí fará.”
 R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 12 51 E tan tóst' aquela gente
 52 a batiçou manteneute;
 53 e foi sempre ben creente
 54 da que por nós rogará
 R *Quen crevér na Virgen santa...*
- 13 55 A séu Fillo groñoso
 56 que nos seja piadoso
 57 eno día temeroso
 58 quando julgar-nos verrá.
 R *Quen crevér na Virgen santa...*

T107, E107⁹

Mettmann

108

Como Santa María fez que nacesse o fillo do judéu o rostro atrás, como llo Merlín rogara.

- R 1 *Dereit' é de s' end' achar*
 2 *mal quen fillar perfía*
 3 *contra Santa María.*
- 1 4 E daquest' oí contar
 5 que avêo a Merlín
 6 que s' ouve de rezôar
 7 con un judéu alfaquín
 8 que en tod' Escóça par,
 9 como disséron a min,
 10 de saber non avía.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 2 11 E começou a falar
 12 aquel judéu traedo
 13 ena Virgen e jurar
 14 muito palo Criador,
 15 que en ela encarnar
 16 nunca quis Nóstro Sennor,
 17 nen seer non podía.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 3 18 Merlín ouve gran pesar
 19 u ll' oiu esto dizer
 20 e disso: “Se Déus m' ampar,
 21 ante podo ben seer;
 22 ca o que térra e mar
 23 fez per séu mui gran poder,
 24 esto ben o faría.”
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 4 25 O judéu a perfiar
 26 começou e disse: “Non

⁹ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 27 podo Déus nunca entrar
 28 en tal logar per razón;
 29 ca o que foi enserrar
 30 en si quantas cousas son,
 31 como s' enserraría?"
 R Dereit' é de s' end' achar...
- 5 32 Merlín muit' a assannar
 33 se fillou e lóg' alí
 34 os gēollos foi ficar
 35 en térra e diss' assí:
 36 "Madre do que nos salvar
 37 vëo, este diz de ti
 38 o que non debería.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 6 39 Porên te quero pregar
 40 que, com' éu de cértó sei
 41 que o téu foi sen dultar,
 42 que o que te rogarei
 43 quéras agora mostrar
 44 a este da falssa lei
 45 que anda con folía,
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 7 46 Que sa mollér emprennar
 47 foi; o que lle nacer ên
 48 quéras tu assí guisar
 49 que com' outr' o rostro ten
 50 adeante por catar,
 51 tenna atrás, e des ên
 52 and' assí todavía."
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 8 53 E o praz' uviou chegar
 54 que a judéa pariu;
 55 mas ben se podo sinar
 56 quen aquel séu fillo viu,
 57 ca atal o gēerar
 58 fez Déus como llo pediu
 59 Merlín con felonía.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 9 60 Que o rostro lle tornar
 61 fez Déus o deant' atrás,
 62 como lle fora rogar
 63 o fillo de Satanás
 64 por en vergonna deitar
 65 a séu padre Caífás,
 66 que ant' o non criía.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*
- 10 67 Porên séu padre matar
 68 o quis lógo que naceu;
 69 mas Merlín o fez guardar,
 70 que o mui ben entendeu,
 71 e polos judéus tirar
 72 de séu érro, pois creceu,
 73 con el os convertía.
 R *Dereit' é de s' end' achar...*

Mettmann

115

**Esta é como Santa María tolleu ao démo o mininho que lle déra sa madre con sanna de séu marido,
porque concebera del día de Pascoa.**

R	1	<i>Con séu ben</i>
	2	<i>sempre ven</i>
	3	<i>en ajuda</i>
	4	<i>connoçuda</i>
	5	<i>de nós Santa María.</i>
2	6	Con ajuda nos vëe
	7	e con sa amparança
	8	contra o que nos tõe
	9	no mund' en gran balança
	10	por toller-nos o bõe
	11	da mui nóbre sperança;
	12	mas vengança
	13	filla a Groriosa
	14	poderosa
	15	del, e sempre nos guía.
R		<i>Con séu ben...</i>
3	16	Desto no tempo d' ante
	17	achamos que fezéra
	18	a do mui bon talante
	19	gran maravilla féra
	20	dũa mollér andante
	21	mal que séu fillo déra
	22	e poséra,
	23	porque fora pecare,
	24	de o dare
	25	ao dém' en bailía.
R		<i>Con séu ben...</i>
4	26	En térra de Roma ouv' i,
	27	com' escrit' ei achado,
	28	un óme, com' aprendí
	29	bõo e muit' onrrado,
	30	e demais, segund' oí,
	31	riqu' e mui ben casado,
	32	e amado
	33	de todo-los da térra,
	34	ca sen érr' a
	35	sa fazenda fazía.
R		<i>Con séu ben...</i>
5	36	Est' óme e sa mollér
	37	mui gran temp' estevéron
	38	servindo Déus vontade
	39	e séus fillos fezéron,
	40	e quant' ouvéron mestér

¹⁰ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 41 a cada ùu déron.
 42 Pois poséron
 43 de têr castidade
 44 e verdade
 45 ontre si noit' e día.
 R *Con séu ben...*
- 6 46 Mais o dém', a que pesou
 47 daquesto que poséran,
 48 muitas carreiras busc
 49 pera o que fezéran
 50 desfazer, e tant' andou
 51 que, o que mantevéran,
 52 u jouvéran
 53 cada un en séu leito
 54 con despeito
 55 os meteu en folía.
 R *Con séu ben...*
- 7 56 Muit' ouv' o démo prazer
 57 pois que ouve vençudo
 58 o óm', e fez-lo erger
 59 de séu leit' encendudo
 60 por con sa mollér jazer.
 61 E o que prometudo
 62 e têudo
 63 muit' éra que guardass' e
 64 non britasse,
 65 el ende o partía.
 R *Con séu ben...*
- 8 66 A mollér chorand' entôn,
 67 a que muito pesav
 68 lle diss' aquesta razôn:
 69 como o dém' andava
 70 por britar sa profissôn;
 71 mas que lle conssellava
 72 e rogava
 73 que o el non fezésse,
 74 ca soubésse
 75 que a Déus pesaría.
 R *Con séu ben...*
- 9 76 “Demais, fésta será cras
 77 dessa Pascôa santa;
 78 porend' en ti Satanás
 79 non aja força tanta
 80 que o que prometud' ás
 81 brites, ca quen quebrant
 82 ou s' encanta
 83 a britar sa promessa,
 84 lógu' en essa
 85 óra de Déus desvíá.”
 R *Con séu ben...*
- 10 86 O óme non quis per ren
 87 leixar séu fól deleito,
 88 nen catou i mal nen ben;
 89 mais pois compriu o preito,
 90 ela con sanna porên

- 91 diz: “O que será feito,
92 éu endeito
93 o daquí que séu seja,
94 sen peleja,
95 do démo todavía.”
R *Con séu ben...*
- 11 96 Lógo bées dessa vez
97 a mollér foi encinta
98 dun meninno que pois fez
99 con pesar, sen enfinta,
100 por que o mui mais ca pez
101 negro nen que a tinta
102 del non quinta,
103 mais todo o meninno
104 fremosinno
105 depois aver devía.
R *Con séu ben...*
- 12 106 Onde depois, sen mentir,
107 o démo de mal chëo
108 aos doz' anos pedir
109 aquel meninno vëo
110 a sa madre, sen falir,
111 e diss': “Ao quinzëo
112 en méu sëo
113 o levarei sen falla,
114 sen baralla
115 d' outre e sen perfia.”
R *Con séu ben...*
- 13 116 A madre con gran pesar
117 e con mui gran quebranto
118 começou lóg' a chorar
119 por séu fill' e fez chanto;
120 e pois feze-o chamar
121 e disse-ll' entôn tanto:
122 “Ao santo
123 Papa que é en Rom
124 vai, e toma
125 aver por ena vía.
R *Con séu ben...*
- 14 126 Ca d' atanto soon fis
127 que te porrá consello
128 en téu mal, par San Denís.”
129 E o moç' en trebello
130 nono tev' e por París
131 foi; e pois no concello
132 no vermello
133 pano connoceu lógo
134 no meóg' o
135 Papa da crerezía.
R *Con séu ben...*
- 15 136 E tan tóste que o viu,
137 a ele manteneute
138 foi e ben lle descubriu
139 séu feito, que nïente
140 del non leixou nen mentiu.

- 141 Mai-lo Papa Cremenete
142 cèrtamente
143 lle disse: “Essa óra,
144 sen demóra,
145 te vai pera Suría;
R *Con séu ben...*
- 16 146 Ca un sant' óm' i está
147 que end' é Patriarca
148 daquela térra e á
149 en podê-la comarca,
150 e consello te dará
151 bõo, se Déus me parca.
152 Busca barca
153 e vai tóst', e non chóres
154 nen demóres,
155 e faz ta romaría.”
R *Con séu ben...*
- 17 156 Contaría-vos de dur
157 as mui grandes tormentas
158 que sofreu no mar de Sur
159 o moço, ca trezentas
160 millas correu sen nenllur
161 folgar, ou quatrocentas
162 ou quinentas
163 sen ancóra deitare
164 nen chegaren
165 a térra d' Armenía.
R *Con séu ben...*
- 18 166 E per com' aprendí éu,
167 o moço, mui' aginna
168 chegou a el e lle déu
169 a carta que tínná
170 e disse-ll': “Ai, sennor méu,
171 pola Santa Reínna,
172 meezinna
173 na mia coita pon cedo.”
174 E con medo
175 séu mal lle descubría.
R *Con séu ben...*
- 19 176 O Patriarca sen al
177 lle disse: “Sei que andas
178 con mui gran coita mortal;
179 mas desto que demandas,
180 un ermitán sei atal
181 que vestiduras blandas
182 nen viandas
183 non usa terrêaes,
184 senôn taes
185 como llas Déus envía.
R *Con séu ben...*
- 20 186 E achá-lo-ás, ben sei,
187 ena Negra Montanna;
188 mais atanto te direi
189 que non léves companna,
190 ca, per com' éu apres' ei,

- 191 nona quér, e sa manna
 192 é estranna
 193 d' outr' óme, e sa vida
 194 mui comprida.”
 195 Sóo, sen compañía,
 R *Con séu ben...*
- 21 196 O caminn' entôn colleu
 197 o moç', e gran jornada
 198 pois cada día predeu,
 199 que nunca folgou nada,
 200 atá que ll' apareceu
 201 a ermida sagrada
 202 u morada
 203 daquel religioso
 204 omildoso
 205 éra, que Déus servía.
 R *Con séu ben...*
- 22 206 O moç' ouve gran sabor
 207 pois entrou na capéla,
 208 mas do ermitán maior,
 209 que viu dentr' en sa céla,
 210 u ll' entôn Nóstro Sennor
 211 déu en ù' escudéla
 212 grand' e béla
 213 dous paes ben do céo
 214 so un véo
 215 que a toda cobría.
 R *Con séu ben...*
- 23 216 E o ángeo de Déus
 217 do céo da altura
 218 deceu ontr' os sérvos séus
 219 en mui béla figura
 220 e diss': “Ai, amigos méus,
 221 porque vóssa natura
 222 non endura
 223 muito fame nen sede
 224 dous tēede
 225 pães.” E lógo s' ía.
 R *Con séu ben...*
- 24 226 Pois comeron daquel pan,
 227 o moço sa fazenda
 228 contou ao ermitán,
 229 chorando sen contenda.
 230 El diss': “A do bon talán
 231 róga que te defenda
 232 e comprenda
 233 o démo e o dome,
 234 que non tome
 235 a ti com' el querría.
 R *Con séu ben...*
- 25 236 Ela seja téu solaz
 237 até ena mannãa
 238 que direi éu, se lle praz,
 239 missa pela luz chãa
 240 e comungar-t-ei en paz,

- 241 e a ta alma sãa
 242 e certãa
 243 será de Paraíso,
 244 u á riso
 245 sempre e alegría.”
 R Con séu ben...
- 26 246 O ermitán ant' a luz
 247 as óras foi dizendo
 248 daquel que morreu na cruz
 249 por nós pëas sofrendo.
 250 O menínn' entôn ll' aduz
 251 séus livros mui correndo,
 252 e tremendo
 253 disse: “Missa dize,de,
 254 e valede
 255 me, ca tempo sería.”
 R *Con séu ben...*
- 27 256 De Pascoa no mes d' abril
 257 a missa começaron;
 258 mai-lo démo mui sotil,
 259 el e os séus andaron
 260 tant' a redor do covil,
 261 que o moço fillaron
 262 e levaron
 263 da missa na segreda,
 264 que mui queda
 265 o ermitán dizía.
 R *Con séu ben...*
- 28 266 Com' a estória diz,
 267 u diábres levavan
 268 o moç' e como perdiz
 269 assí o depenavan,
 270 viron a Emperadriz
 271 do Céu, que dultavan,
 272 e leixavan
 273 o moço e fugían,
 274 ca sabían
 275 que llo non leixaría.
 R *Con séu ben...*
- 29 276 Pois que tolleu o donzél
 277 a Virgen, com' oístes,
 278 ao dém' e séu tropél
 279 fezo fugir mui tristes;
 280 mais o ermitán fiél
 281 diss': “Ai, Déus, consentistes
 282 ou dormistes
 283 u mi o moço prenderon
 284 e tolleron,
 285 que ante mi siía?”
 R *Con séu ben...*
- 30 286 Como óme que se dól,
 287 chorand' e non riíndo,
 288 o ermitán come fól
 289 s' ouv' a tornar pedindo
 290 o moço; e en sa pról

- 291 estando comedindo,
 292 foi oíndo,
 293 u a Paz acabara,
 294 que ll' en crara
 295 vóz “amên” respondía.
 R *Con séu ben...*
- 31 296 O ermitán entôn pres
 297 o moço pela mão
 298 que a Reínna cortês
 299 lle déra livr' e são,
 300 e disse-ll': “Amigo, ves:
 301 éu te faço certão
 302 ben de chão
 303 que des oi mais és quito
 304 do maldito
 305 démo que te seguía.”
 R *Con séu ben...*

T115, E115, To55¹¹

Mettmann

167

Esta é como ùa moura levou séu fillo mórtu a Santa María de Salas, e ressucitou-llo.

- R 1 *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença,*
 2 *valer-ll-á, pero que seja / d' outra lee en creença.*
- 1 3 Desta razôn fez miragre | Santa María, fremoso,
 4 de Salas, por ùa moura | de Borja, e piadoso,
 5 ca un fillo que avía, | que criava, mui viçoso
 6 lle morrera mui coitado | d'ua mui fôrte doença.
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 2 7 Ela, con coita do fillo, | que fezésse non sabía,
 8 e viu como as crischâas | ían a Santa María
 9 de Salas, e dos miragres | oiu que ela fazia,
 10 e de fiar-se na Virgen | fillou mui grand' atrevença;
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 3 11 E comendou-ll' o meninno | e guisou sa oferenda.
 12 Mais las mouras sobr' aquesto | lle davan mui gran contenda;
 13 mais ela lles diss': “Amigas, | se Déus me de mal defenda,
 14 a mia esperanza creo | que vóssa perfía vença.
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 4 15 Ca éu levarei méu fillo | a Salas desta vegada
 16 con sa omagen de cera, | que ja lle tenno comprada,
 17 e velarei na eigreja | da mui benaventurada
 18 Santa María, e tenno | que de mia coita se sença.”
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 5 19 E moveu e foi-se lógo, | que non quis tardar nïente,
 20 e levou séu fillo mórtu, | maravillando-s' a gente;

¹¹ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 21 e pois que chegou a Salas, | diss' aa Virgen: “Se non mente
 22 ta lee, dá-me méu fillo, | e farei tig' avêença.”
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 6 23 Ña noite tod' enteira | velou assí a mesquinna;
 24 mas, que fez Santa María, | a piadosa Reínnna?
 25 ressucitou-lle séu fillo, | e esto foi muit' aginna;
 26 ca a sa mui gran vertude | passa per toda sabença.
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*
- 7 27 Quand' aquesto viu a mouro, | ouv' ên maravilla féra,
 28 ca ja tres días avía | que o fillo mórt' ouvéra;
 29 e tornou lógo crischãa, | pois viu que llo vivo déra
 30 Santa María e sempre | a ouv' en gran reverença.
 R *Quen quér que na Virgen fía / e a róga de femença...*

T167, E167¹²

Mettmann

185

Como Santa María amparou o castélo que chaman Chíncoia dos mouros que o querían fillar.

- R 1 *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer,*
 2 *en qual logar quér que sejan, / e os de mal defender.*
- 1 3 E dest' oí un miragre | que avêo pouc' á i
 4 en Chíncoia, un castélo, | per quant' end' éu aprendí,
 5 que fezo Santa María; | e aos que o oí
 6 ataes ómees éran | a que devemos creer.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 2 7 Aqueste castélo éste | eno reino de Geên,
 8 e un alcaid' i avía | que o guardava mui ben;
 9 mais de guardá-lo a cima | lle mengou muito o sen,
 10 assí que per pouc' un día | o ouvéra de perder.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 3 11 Este grand' amor avía | con un mouro de Belmez,
 12 que do castél' alcaid' éra; | mas o traedor, que fez?
 13 Falou con rei de Grãada | e disse-lle: “Desta vez
 14 vos darei éu o castélo | de Chíncoia en poder.”
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 4 15 Diss' el: “Como?” Respôs-l' ele: | “Se éu vósso poder ei,
 16 mia fala cono alcaide | pera un día porrei;
 17 e estando ena fala, | ben alí o prenderei,
 18 e desta maneira tenno | que o podedes aver.”
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 5 19 E diss' el rei de Grãada: | “éu por mi, u al non á,
 20 quero alá ir contigo | e verei o que será;
 21 mais se me tu desto mentes, | lógu' i al non averá,
 22 che mandarei a cabeça | d' antr' os téus ombros toller.”
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 6 23 Desta maneira gran medo | a aquel mouro meteu

¹² Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2

- 24 el rei, e da outra parte | grand' aver lle prometeu
 25 se lle dêsse o castêlo; | e lógo con el moveu,
 26 e o mouro o alcaide | de Chincoia foi veer.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 7 27 E disse-lle que saísse | con el séu preito firmar
 28 ante crischãos e mouros | dos que éran no logar,
 29 que o guardasse, ca ele | quería a el guardar,
 30 e sobr' esto fossen ambos | sas juras grandes fazer.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 8 31 O alcaide de Chincoia, | que non cuidava que mal
 32 desto se ll' alevantasse, | foi alá lógo sen al
 33 e levou dous escudeiros, | que lle disséron atal:
 34 que med' avían do mouro | que o quería trager.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 9 35 “Demais, non levades arma | e ides assí en cós,
 36 e com' os mouros son falssos, | quiça travarán de vós;
 37 o porend' ao castêlo | nos queremos tornar, nós
 38 E tornaron-se correndo | e foron-se en el meter
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 10 39 O alcaide por tod' esto | sól cabeza non tornou,
 40 mas por chegar ao mouro | lógo o río passou;
 41 e pois a el foi chegado, | lógu' el prendê-lo mandou,
 42 des i al rei de Grãada | o fezo preso trager,
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 11 43 Que estava na ciada. | E disse-ll' esta razôn:
 44 que lle disséss' a verdade | do castêlo e, se non,
 45 escabeçá-lo faría. | Diss' el: “Se Déus me perdôn,
 46 no castêlo á quinz' ómes, | mais non tēen que comer.”
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 12 47 Tan tóst' el rei de Grãada | sa ciada fez saír
 48 e dereit' ao castêlo | lógo começou-se d' ir,
 49 e mandou ao alcaide | que se o castêlo pedir
 50 foss' aos que i leixara, | se non quería morrer.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 13 51 Ele con medo de mórte | lóg' o castêlo pediu,
 52 e dos que dentro estaban | atal respósta oiú
 53 que per fé non llo darían. | Quand' el rei aquesto viu,
 54 fez lóg' a toda sa gente | o castêlo combater
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 14 55 A pédras e a saetas | mui de rij' en derredor.
 56 E os que dentro jazían | ouvéron tan gran pavor
 57 que fillaron a omagen | da Madre do Salvador
 58 que estava na capéla, | desí fôrona pôer
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 15 59 Ontr' as amêas, dizendo: | “Se tu és Madre de Déus,
 60 defend' aqueste castêlo | e a nós, que somos téus,
 61 e guarda a ta capéla | que non seja dos encreús
 62 mouros en poder, nen façan | a ta omagen arder.”
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 16 63 E leixárona dizendo: | “Veremo-lo que farás.”

- 64 Entonç' os combatedores | tornaron todos atrás;
 65 e tres mouros que entraran, | chus negros que Satanás,
 66 no castélo, os de dentro | os fezeron ên caer
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 17 67 Mórto de cima do muro. | E diss' el rei: “Nulla pról
 68 non ei de mais combatermos, | e têer-m-ía por fól
 69 se contra María fosse, | que os séus defender sól.”
 70 E mandou tanger as trombas | e fez sa óste mover.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*
- 18 71 E desta guisa Chíncoia | guardou a que todos dan
 72 loores por sa bondade, | ca mui gran dereit' i an,
 73 porque os séus mui ben guarda | e aos outros afán
 74 dá que contra ela vên, | e faz vençudos seer.
 R *Poder á Santa María / grande d' os séus acorrer...*

T187, E185¹³

Mettmann

205

Como Santa María quis guardar ùa mouroa que tíinna séu fillo en braços u siía en ùa torre ontre dúas amêas, e caeu a torre, e non morreu nen séu fillo, nen lles empeceu ren, e esto foi per oraçôn dos creschãos.

- R 1 Oraçôn con piadade | oe a Virgen de grado,
 2 e guard' á de mal por ela | o que ll' é encomendado.
- 1 3 Ca aquestas dúas cousas | fazen mui compridamente
 4 gaannar amor e graça | dela, se devotamente
 5 se fazen e como deven; | e assí abèrtamente
 6 parece a sa vertude | sobre tod' óme coitado.
 R *Oraçôn con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 2 7 E sobr' aquest' un miragre | vos rógo que me ouçades
 8 que fezo Santa María; | e se i mentes parades,
 9 oïredes maravilla | mui grand', e cértos sejades
 10 que per oraçôn mostrada | foi ante muit' óm' onrado.
 R *Oraçôn con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 3 11 Na fronteira un castélo | de mouros mui fórt' avía
 12 que combateron crischãos | que saían d' açaría
 13 d' Ucres e de Calatrava | con muita cavalaria;
 14 e éra i Don Afonso | Têlez, ric-óme preçado,
 R *Oraçôn con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 4 15 Que tragía gran companna | de mui bõos cavaleiros,
 16 ardidos e arrizados, | e demais bõos guerreiros
 17 e almogavares muitos, | peões e baesteiros,
 18 per que o castélo todo | muit' aginna foi entrado.
 R *Oraçôn con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 5 19 O castélo fòrtemente | foi derredor combatudo
 20 e os muros desfezeron, | ond' en gran medo metudo
 21 foi o póblo que dentr' éra; | e pois que se viu vençudo,

¹³ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 22 colleu-se a ùa torre | mui fôrt'. E de cada lado
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 6 23 Na torre meteron cavas | e fogo pola queimaren;
24 e os mouros que dentr' éran, | por se mellor ampararen
25 do fogo, ontr' as amêas | punnavan de se deitaren;
26 e assí morreron muitos | daquel póbulo malfadado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 7 27 Con esta coita tan grande | do fogo que os cegava
28 e d' outra parte do fogo | que os mui fôrte queimava,
29 ùa moura con séu fillo, | que mui mais ca si amava,
30 sobiu-se con el encima, | que lle non foss' afogado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 8 31 E ontre dúas amêas | se foi sentar a mesquinna
32 con séu fillo pequeninho | que en séus braços tínnia;
33 e pero que mui gran fogo | de todas partes vínnia,
34 a moura non foi queimada | nen séu fillo chamuscado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 9 35 O maestre Don Gonçalvo | Eanes de Calatrava,
36 que en servir Déus en mouros | guerrear se traballava
37 e porend' aquela torre | muito combater mandava,
38 e outrossí Don Alfonsso | Têlez, de que ei falado,
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 10 39 E quando viron a torre | que éra toda cavada
40 e viron ontr' as amêas | aquela mour' assentada,
41 semellou lles a omagen | de com' está fegurada
42 a Virgen Santa María | que ten séu Fill' abraçado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 11 43 E ouvéron piadade | eles e quantos crischãos
44 a viron, e con gran dóo | alçaron a Déus as mãos
45 que os de mórte guardasse, | pero que éran pagãos;
46 e desto quis Déus que fosse | un gran miragre mostrado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 12 47 E daquela part' a torre | u eles éran tan passo
48 se leixou vñir a térra | sobr' un gran chão devasso
49 que neñu deles mórto | non foi, ferido nen lasso,
50 nena madre neno fillo; | mas pousou-os en un prado
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*
- 13 51 A Virgen Santa María, | a que por ela rogavan
52 os crischãos. Porên todos | muito se maravillavan;
53 a ela e a séu Fillo | mui grandes loores davan,
54 e a moura foi crischãa | e séu fillo batizado.
R *Oração con piadade / oe a Virgen de grado...*

F5, E205¹⁴

Mettman

¹⁴ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

**Como Santa María livrou ñu óme bõo en Terena de mão de séus ãemigos que o querían matar a
órto, porque ll' apõían que matara a sa mollér.**

- R 1 Quen sérve Santa María, | a Sennor mui verdadeira,
2 de toda cousa o guarda | que lle ponnán mentreira.
- 1 3 E de tal razõn a Virgen | fez miragre connoçudo
4 na eigreja de Terena, | que é de muitos sabudo,
5 ca sempre dos que a chaman | é amparanç' e escudo;
6 e de como foi o feito | contar-vos-ei a maneira:
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 2 7 Un óm' en Élvás morava | que Don Tome nom' avía,
8 que sobre tod' outra cousa | amava Santa María
9 e que gannava grand' algo | con sas bestias que tragía,
10 carrejand' en elas vinno | e farinna e ceveira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 3 11 Aquest' óm' éra casado | con mollér que el cuidava
12 que éra bõa e salva; | mais en séu cuidar errava,
13 ca ela mui mais a outros | ca non a ele amava,
14 e porên quando podía | éra-lle mui torticeira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 4 15 Onde ll' avëo un día | que de sa casa saído
16 foi el con sas mercaduras; | e poi-lo ela viu ido,
17 por fazer mais a sa guisa, | des que s' achou sen marido,
18 fezo como mollér maa, | non quis albergar senlleira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 5 19 Ela fazendo tal vida, | ña noite a acharon
20 mórta e acuitelada; | e séus parentes chegaron,
21 e pois que a mórta viron, | no marido sospeitaron
22 que a matara a furto | e se fora sa carreira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 6 23 Daquest' o marido dela | sól non sabía mandado;
24 e quando chegou a Élvás, | foi lógo desafiado
25 dos parentes dela todos, | e sen esto recadado
26 o ouvéra o alcaide; | mas foguei aa fronteira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 7 27 E morand' en Badallouce, | entrou-lle na voontade
28 que en romería fosse | a Teren', e piädade
29 avería de la Virgen | mui comprida de bondade,
30 que de quanto ll' apõían, | pois que non éra certa
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 8 31 Cousa, que o guardaría | de non prender mal a tórto,
32 e que, tënd' el verdade, | non fosse preso nen mórto;
33 ca todos mui mal juigados | a ela van por conórto,
34 ca en todo-los séus feitos | sempr' é mui dereitureira.
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 9 35 Ele, pois foi na eigreja, | deitou-s' entõn mui festinno
36 ant' o séu altar e disse: | “Madre do Vél' e Meninno,
37 que te dóes dos coitados, | dóe-te de mi mesquinno,
38 Sennor, tu que és dos santos | espello e lumẽeira;
R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*

- 10 39 E non queiras que éu moira | a gran tórt' e sen dereito,
 40 mas o feito desta cousa | per ti seja escolleito,
 41 e faz que méus ãemigos | en al façan séu proveito,
 42 e tól-me dessa companna, | tu que és sen compañeira.”
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 11 43 E pois aquest' ouve dit' e | sa oraçôn acabada,
 44 compriu ben sa romaría; | e depois aa tornada
 45 topou en séus ãemigos, | que lle tínnan cñada,
 46 mas veer nono podéron, | ca non quis a josticeira
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 12 47 Madre de Déus Jesú-Cristo, | pero contra el catavan.
 48 E pois que ãa gran péça | en aquel logar estavan,
 49 foron-se contra Terena, | u sen dulta o cuidavan
 50 achar; mas o dém' acharon | en forma del na ribeira
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 13 51 Dun río que per i corre, | de que séu nome non digo,
 52 indo pós el braadando: | “Aquest' é nós' ãemigo.”
 53 E o démo contra eles | disse: “Que avedes migo?
 54 ca nunca éu vos fiz tórto, | sabe-o tod' esta beira.”
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 55 Mas eles lle responderon: | “Don traedor, morreredes.”
 56 E o démo lles dizía: | “Mui gran tórto me fazedes,
 57 ca éu non ei nulla culpa | daquelo que m' apõedes.”
 58 Mas un foi-o acalçando | con sa azcõa monteira.
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 14 59 E foi-se a el chegando, | sa azcõa sobre mão,
 60 cuidando ben que corría | depós el per un gran chã
 61 e que lle dava gran cólbe; | mas saiu-lle tod' en vã,
 62 c' a azcõa chantou toda | per ãa grand' azinneira.
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 15 63 Demais en un gran barranco | caeu con el o cavalo,
 64 assí que o non podéron | nunca ja dalí sacá-lo,
 65 e el por un mui gran tempo | nono podían sãá-lo,
 66 ca ficou todo britado | dos pées tro ena moleira.
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 16 67 Os outros, quando chegaron | a el e o jazer viron,
 68 cuidando que éra mórto, | muito por ele carpiron;
 69 mas a qual parte o démo | foi, per ren nono sentiron,
 70 nen viron sól per u fora | fogind' en sa égua veira.
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 17 71 E pois lles aquest' avẽo, | fillaron séu compañeiro
 72 e trouxérono a Élvas, | onde moveran primeiro;
 73 e soubéron o engano | que lles fez o dém' arteiro,
 74 e perdõaron o outro | da sanna omezieira
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*
- 18 75 De sa mollér que matara, | com' eles ante creían.
 76 E que os el perdõasse, | todos por Déus lle pedían
 77 mercee e por sa Madre, | ca ben de certo sabían
 78 que ela o guarecera | como guariu a primeira
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*

19 79 Chaga que Adán nos fezo, | per que perderon a vida
 80 dos céos muitos e muitas; | mas esta Sennor comprida
 81 pela sa grand' omildade | nos déu pera
 82 e fez cobrar paraíso, | que é vida duradeira.
 R *Quen sérve Santa María, / a Sennor mui verdadeira...*

F89, E213¹⁵

Mettmann

237

Como Santa María fez en Portugal na vila de Santarên a ùa mollér pecador que non morresse ta que fosse ben confessada, porque avía gran fiança en ela e jujüava os sábados e as sas fêstas a pan e agua.

R 1 *Se ben ena Virgen fiar*
 2 *o pecador sabudo,*
 3 *querrá-o na mórte guardar*
 4 *que non seja perdudo.*

1 5 E desta confiança tal | vos direi, se quisérdes,
 6 que ouve grand' ùa mollér; | e pois que o soubérdes
 7 loaredes a Madr' entôn | de Déus, se me crevérdes,
 8 e averedes des alí | o dém' avorreçudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

2 9 Esta mollér en Santarên, | com' aprendí, morava,
 10 e pero sa fazenda mal | fazia, confiava
 11 na Madre do mantêedor | do mund' e jajüava
 12 o día da Encarnaçôn, | que é stabeliçudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

3 13 As cinque fêstas da Sennor, | Reínna corõada,
 14 jajüava esta mollér | e non comía nada
 15 senôn pan e agua, pero | seendo denodada
 16 muit' en séu córp' abaldõar; | est' éra connoçudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

4 17 Outro costum' esta mollér | vos direi que avía:
 18 missa cada sábad' oír | da Madre de Déus ía,
 19 e en aquel día fazer | maldade non quería
 20 por aver nen por outra ren, | assí ei aprendudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

5 21 Vivend' esta mollér assí, | estand' en tal estado
 22 como vos retraí ant' éu, | tev' assí por guisado
 23 d' ir a sa térra; e entôn | vestiu-se ben privado
 24 e saiü-s' entôn dalí, | e non muit' ascondudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

6 25 Mais aquel día que saír | avía sábad' éra,
 26 e foi missa oír entôn, | ca tal costum' ouvéra
 27 sempre tal di'; e un garçôn | séu ouv' ên coita féra,
 28 e con outros pós ela foi | como louc' atrevudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

7 29 E foi-a entôn acalçar | caminno de Leirêa,

¹⁵ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 30 pelos cabelos a tirou | do caminn' a gran pëa;
 31 ela começou vózes dar: | “Ai éu en térr' allëa,
 32 a que mal tempo me chegou | méu feito decebudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 8 33 Quis aquel vilão comprir | sa voontade lógo
 34 con ela, mais disse-ll' assí | ela: “Por Déus te rógo
 35 que non seja, ca sábad' é, | sequér a un moógo,
 36 méu abade, o prometí.” | Mais el foi demovudo
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 9 37 Contra ela, o traedor, | e diz: “Se non fezéres
 38 óra quant' éu quisér, aquí | o córp' e quant' ouvéres
 39 perdud' ás.” E ela respôs: | “Pódes quanto quiséres
 40 fazer, mas ant' éu morrerei, | vilão, falsso, rudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 10 41 El con gran despeito travou | dela, e ameúde
 42 chamou ela: “Madre de Déus, | valla-m' a ta vertude;
 43 a méu mal non queiras catar, | mais o téu ben m' ajude
 44 e os grandes miragres téus, | que o dém' an vençudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 11 45 Sennor, Sennor de gran poder, | valla-m' a ta bondade,
 46 non me leixes perder assí, | pola ta piadade;
 47 guarda-me polo prazer téu | do dém' e de sa grade,
 48 so que el muitos meter vai, | e do séu dent' agudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 12 49 Sennor, sempr' en ti confiei, | como quér que pecasse,
 50 que dos grandes érros que fiz | a emenda chegasse;
 51 e non ei, mal pecado, ja | temp' en que os chorasse,
 52 mas tu, Madre do alto Rei, | sei oge méu escudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 13 53 Daquesta guisa se queixou, | fëramente chorando,
 54 e non se mãefestou. Mais | fôrona desnüando
 55 de quanto tragía entôn, | e ela braadando,
 56 muito lle mostrou falss' amor | aquel que foi séu drudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 14 57 Esbullou-a aquel ladrôn | falsso con gran loucura,
 58 des i degolou-a lógu' i | sen dó' e sen mesura;
 59 mais a de qu' el rei Salomôn | falou, santa e pura,
 60 a sa oraçôn ben oiu, | que sãa cégu' e mudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 15 61 Pois que a assí degolou | mui longe da carreira,
 62 foguei-s' e leixó-a jazer | so ùa gëesteira.
 63 E chegou lógo ben alí | a Santa verdadeira,
 64 que lle diss' entôn: “Erge-t' ên, | ca de pran éu t' ajudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 16 65 Pela mão a foi fillar | a Virgen groriosa,
 66 ao caminno a levou, | des i mui saborosa-
 67 mente a cofortou; entôn | diz: “Non sejas queixosa,
 68 ca serás salva porque é | ja o démo batudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 17 69 E pois disse-lle: “Sei aquí, | non temas nemigalla,

- 70 e pornán que daquí a cras | mãeféstes ta falla
 71 quanta ás feita contra Déus, | e crei ben que te valla
 72 méu Fill', e vivirás con el, | pero te vai sannudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 18 73 E ves, un cavaleiro ven | per aquele recóste,
 74 que téu mandado levará | a Santarên mui tóste;
 75 e do concello sairá | contra ti mui grand' óste,
 76 e mui lonj' este feito téu | seerá retraúdo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 19 77 Chegou-s' o cavaleir' entôn, | ca andava aginna,
 78 e pois que viu assí seer | esta mollér mesquinna,
 79 sinou-s' entôn e diss' assí: | “Santa Virgen, Reínna,
 80 quen foi o que t' assí matou, | seja el cofondudo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 20 81 “Cavaleiro”, disse-ll' entôn, | “e porquê vos sinades?
 82 A mia Sennor, Madre de Déus, | faz esto, ben creades,
 83 que quer que me conféss' ant' éu | que moira, entendades,
 84 que sobre los santos tal don | á ela recebudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 21 85 Ca porque a muito chamei | u m' assí degolaron
 86 ómees a que nunca fiz | mal e que me roubaron,
 87 porque fiei no séu amor, | sól que m' eles leixaron
 88 por mórtá, vëo lóg' a mí, | que m' á ben acorrudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 22 89 Mais mãefést' aja por Déus, | se ben fazer queredes,
 90 a que póssa dizer méu mal; | e depois saberedes
 91 da Virgen o gran poder séu, | e ja o ben veedes
 92 que non lle praz de me perder | com' algún descreúdo.”
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 23 93 O cavaleir' a Santarên | se foi dereitamente
 94 e tod' aqeste feit' entôn | diss' a toda a gente.
 95 E a clerizía dalí | saiü manteneute, †CSM 237:95See note to line 24.
 96 do concello ren non ficou, | nen grande nen meúdo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*
- 24 97 Adussérona ben dalí | u a o cavaleiro
 98 achou, e foi mui ben entôn | confessada primeiro
 99 e comungou-s'; e a Madre | do Fillo verdadeiro
 100 lóg' a alma dela levou, | que ll' ouve prometudo.
 R *Se ben ena Virgen fiar...*

F90, E237¹⁶

Mettmann

255

Como Santa María guareceu a mollér que fezera matar séu genrro polo mal prez que ll' apõían con el, que non ardeu no fõgo en que a meteron.

¹⁶ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- R 1 *Na malandança*
 2 *nóss' amparança*
 3 *e esperança*
 4 *é Santa María.*
- 1 5 Dest' un miragre vos direi óra
 6 que a Virgen quis mui grand' amostrar,
 7 Santa María, a que sempr' óra
 8 polos pecadores de mal guardar,
 9 dũa burgesa
 10 nóbr' e cortesa,
 11 que fora presa
 12 por sa gran folía.
 R *Na malandança...*
- 2 13 Esta foi rica e ben casada
 14 e mui fremosa e de bõo sen,
 15 e en Leôn do Rodán morad
 16 ouve mui bõa, per quant' aprix ên;
 17 e ouve béla
 18 filla donzéla,
 19 de que mazéla
 20 ll' avêo un día.
 R *Na malandança...*
- 3 21 Ela e séu sennor ambos déron
 22 sa filla a marid' a séu prazer,
 23 e morada de sũu fezéron
 24 por se por i mais viçosos têr.
 25 Mais mal empeço
 26 foi no começo,
 27 ca mao preço
 28 a sógra avía
 R *Na malandança...*
- 4 29 Con séu genrro; pero a gran tórto,
 30 ca non fezéran eles feit' atal
 31 com' este. Mais ela per que mórto
 32 fez foi o genrro, e non ouv' i al;
 33 ca mantene
 34 déu muit' argente
 35 a maa gente
 36 que o matar-ía.
 R *Na malandança...*
- 5 37 E esse día, pois missa dita,
 38 assentaron-s' a jantar, e mandou
 39 chamar séu genrr' a sógra maldita;
 40 e sa mollér, que por el foi, achou
 41 mórt' o marido
 42 e escoorido
 43 e apelido
 44 mui grande metía.
 R *Na malandança...*
- 6 45 Aqueste feito tóste sabudo
 46 foi pela vila, e vêo lógu' i
 47 o meirinno dela mui sannudo
 48 e preguntou como morrer' assí.
 49 E tant' andando

- 50 foi trastornando
51 e preguntando,
52 que achou a vía
R *Na malandança...*
- 7 53 Per que soub' a verdade do preito;
54 e fez recadar de mui mal talán
55 os que fezéran aquele feito.
56 Mais a sógra mãefestou a pran
57 de com' ouvéra
58 coita tan féra,
59 per que fezér' a-
60 quela dñabría.
R *Na malandança...*
- 8 61 O meirinho, que foi fórt' e bravo,
62 mandou fillar lóg' aquela mollér,
63 e por queimá-la non déu un cravo,
64 ca muito fazia ben séu mestér.
65 Nen fez en jógo
66 nen fillou rógo,
67 mas a ao fógo
68 a levou que ardía.
R *Na malandança...*
- 9 69 E u a levavan pela rúa
70 ant' a igreja da Madre de Déus,
71 senôn da camisa, toda núa,
72 diss' aos sergentes: “Amigos méus,
73 por piadade
74 ant' a Magestade
75 vós me parade,
76 e rogá-la-ía.”
R *Na malandança...*
- 10 77 Eles fezéron-ll' o que rogava
78 e ela lógu' en térra se tendeu
79 ant' a omagen, muito chorava
80 dizendo: “Madre daquel que morreu
81 por nós, aginna,
82 Virgen Reínna,
83 'córr' a mesquinna
84 que en ti se fía.”
R *Na malandança...*
- 11 85 E lógo tan tóste o meirinho
86 disse: “Varões, levade-a ja
87 fóra da vila cab' o caminno
88 u ùa casa mui vélla está:
89 i a metede
90 dentr' e odede,
91 des i pōede
92 ll' o fóg' a perfia.”
R *Na malandança...*
- 12 93 Esto foi feito tóst' e correndo,
94 e a casa dentro e en redor
95 chëa de lenna foi, com' aprendo,
96 e de fógo, dond' ouv' ela pavor;
97 ca viu a chama

- 98 queimá-la rama,
99 de que a Ama
100 de Déus defendía.
R *Na malandança...*
- 13 101 Pero a casa toda queimada
102 foi e a lenna se tornou carvôn,
103 a mollér desto non sentiu nada;
104 ca a Virgen, a que fez oraçôn,
105 lle déu saúde
106 per sa vertude
107 e ameúde
108 o fogo tollía.
R *Na malandança...*
- 14 109 A casa foi per dúas vegadas
110 acenduda; mas vede-lo que fez
111 Santa María, que as coitadas
112 acórre sempre: non quis nulla vez
113 que s' i perdesse
114 nen que ardesse
115 nen que morresse
116 a que ben quería.
R *Na malandança...*
- 15 117 Quand' est' o meirinho e as gentes
118 viron, fillaron-s' end' a repentir,
119 e mandaron lóg' aos sergentes
120 que a fezéssen do fogo saír
121 lógu'; e con cantos
122 ela foi tantos
123 levada, quantos
124 mui de dur diría.
R *Na malandança...*
- 16 125 E pois que ela foi na igreja,
126 os crérigos se pararon en az
127 e loaron a que sempre seja
128 bêeita polos miragres que faz
129 maravillosos
130 e piadosos,
131 e saborosos
132 d' oír todavía.
R *Na malandança...*

E255, To74¹⁷

Mettmann

341

Como Santa María do Poi salvou ña dona d'érro que ll' aponna séu marido.

- R 1 *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen,*
2 *outrossí en salvar punna / os que en tórto non jazen.*
- 1 3 *Desto direi un miragre | que en térra de Gasconna*
4 *fez a Virgen groriosa, | que sobre nós mão ponna*

¹⁷ Critical edition of the Cantigas de Santa Maria © Centre for the Study of the Cantigas de Santa Maria, University of Oxford, 2012 2.

- 5 por que ao gran joízo | non vaamos con vergonna
6 ant' aquel que as maldades | e os érrros se desfazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 2 7 Alí foi un cavaleiro | grand' e apóst' e fremoso
8 e emparentado muito | e rico e poderoso;
9 mais casou con ña dona, | e foi dela tan ceoso
10 como se fezésse tórto, | en que outras muitas jazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 3 11 En coidando que ll' errara, | dava-lle mui maa vida,
12 e muitas veces maltreita | éra del e mal ferida;
13 e de comer pouc' avía, | ar andava mal vestida,
14 ca molléres con maridos | ceosos tal vida fazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 4 15 A dona maravillada | foi desto que lle fazía,
16 e mui coitada chorando | con ele falou un día
17 e disse-ll' assí: “Marido, | de grado saber querría
18 de vós se an d' aver pëa | os que en tórto non jazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 5 19 Diz el: “Porquê mio dizedes?” | Diss' ela: “Porque vos vejo
20 andar contra mi sannudo, | de que ei medo sobejo;
21 e de saber por que éste, | ren tan muito non desejo,
22 e os que me mezcra vósco, | par Déus, mui gran tórto fazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 6 23 Disse-ll' el: “A min disséron | que me fazedes gran tórto,
24 e tan gran pesar ei ende | que querría seer mórto;
25 ca de tal cousa com' esta | non pöss' éu aver conórto,
26 e maa ventura venna | a quantos en esto jazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 7 27 Diss' ela: “Ja Déus non queira | que éu en tal tórto jaça,
28 e non á no mundo salva | que éu sobr' esto non faça;
29 e sequér en un gran fôgo | en meo daquela praça
30 me meterei, ca non sôo | daquelas que esto fazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 8 31 Diss' ele: “Par Déus, no fôgo | non quéro que vós queimedes,
32 mais en aquel altar santo | do Poi quéro que juredes
33 que tórto non me fezéstes, | e ar quéro que saltedes
34 de cima daquela pena | con esses que juso jazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 9 35 Diss' ela: “De mui bon grado | farei o que me mandades,
36 en tal que maa sospeita | per ren de mi non ajades.”
37 E pera o Poi se foron, | e de cértro ben sabiades
38 que foron i grandes gentes | come enas féstas fazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 10 39 E pois disséron a missa, | sobr' o altar pos as mãos,
40 jurando que non ll' errara | pela lee dos crischãos
41 [.....]
42 [.....]
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 11 43 Des que aquest' ouve dito, | lóg' ante toda a gente
44 sobiu encima da pena, | corrend' esforçadamente,

- 45 e diss' a mui grandes vózes: | “Madre daquel que non mente,
46 val-me, ca tu sempre vales | aos que tórto non fazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 12 47 Pois sa razôn acabada | ouv', en un bríal ben feito
48 ficou, sen null' outro pano, | e catou e viu o geito
49 muit' alt' e muit' espantoso; | mais pavor per niún preito
50 non ouve, com' an aquelas | que en culpa mortal jazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 13 51 E leixou-se caer lógo | sen niúa deteença,
52 avend' en Santa María, | que é verdade, creença,
53 que quis que as cousas duras | lle fezéssen reverença
54 en lle seer saborosas | ben come as móles fazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 14 55 Assí que non foi ferida | nen en pée nen en mão
56 nen en niún outro nembro, | ant' ouv' o córpo ben são;
57 e o lugar que esquivo | éra, tornou-se-lle chão,
58 pero o lugar é duro | e muitas pédras i jazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 15 59 O marido, pois viu esto, | perdeu todos séus antollos
60 e foi mui corrend' ant' ela | lógo ficar os gẽollos
61 e disse-ll': “Ai, santa dona,” | muito chorando dos ollos,
62 “perdõa-me, ca perdõa | Déus aos que erro fazen.”
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*
- 16 63 Ela perdõou-lle lógo, | e déron todos loores
64 aa Virgen groriosa, | que é Sennor das sennores;
65 e tan tóste o miragre | meteron ontr' os maiores
66 miragres eno gran livro, | en que outros muitos jazen.
R *Com' á gran pesar a Virgen / dos que gran pecado fazen...*